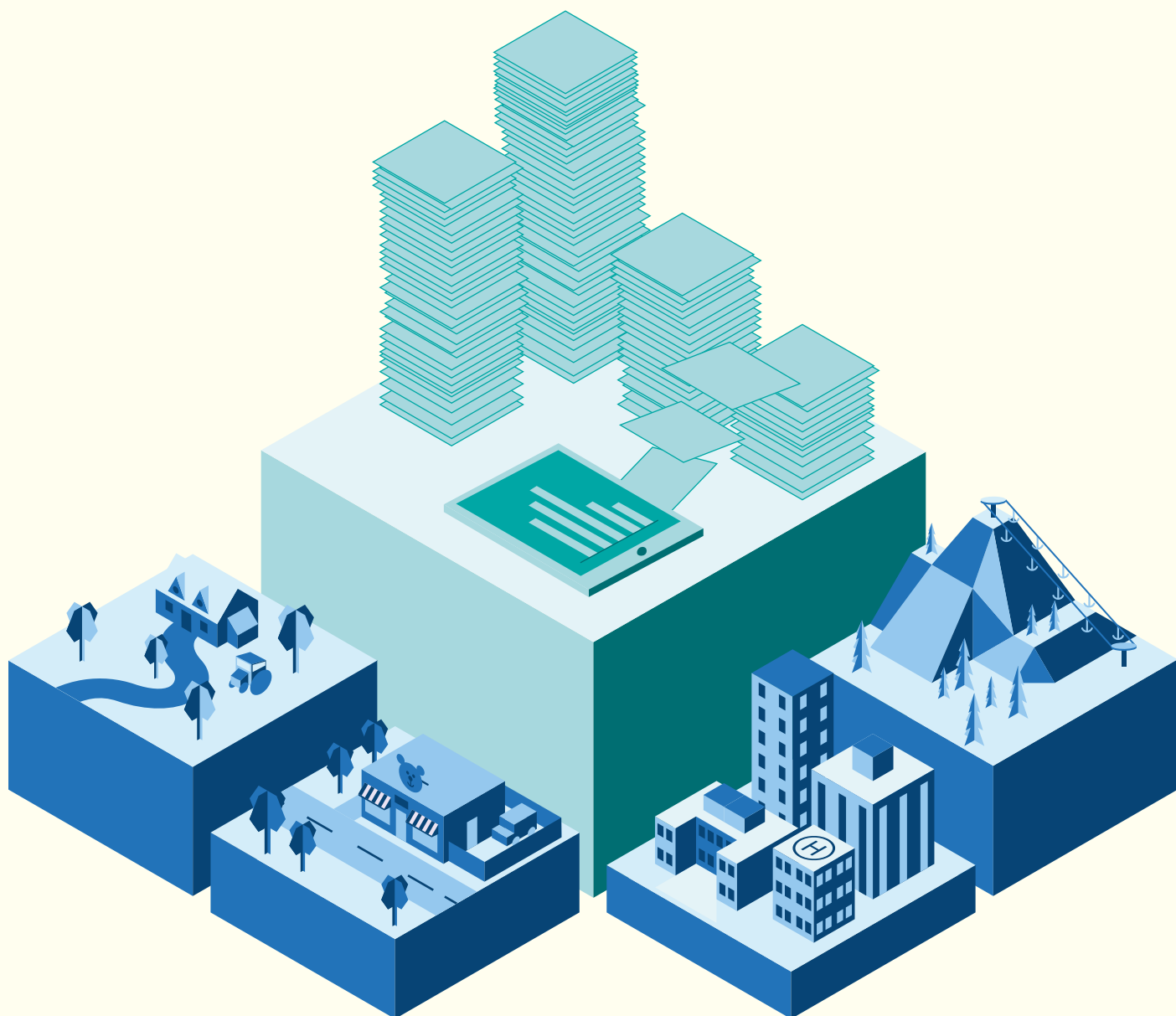

Rapport 0248

Nummer 5

i serien om Företagens
villkor och verklighet

Förenkla för företagen

Temarapport

Vi stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Tillväxtverket ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för företag i hela landet att vara konkurrenskraftiga. Det innebär att vi öppnar dörrar och river barriärer – för ett Sverige där fler företag vill, kan och vågar.

Kunskap, nätverk och finansiering är våra viktigaste verktyg. Tillväxtverkets insatser skapar direkta resultat hos de företag och aktörer som vi samverkar med, men även förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Vårt största enskilda uppdrag är att bidra till att EU-medel investeras i projekt för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Tillväxtverkets publikationer kan laddas ner på tillvaxtverket.se. Vill du beställa en tryckt publikation eller söker du en publikation som publicerades innan 2015 hänvisar vi till vår webbshop <http://publikationer.tillvaxtverket.se>.

© Tillväxtverket

Stockholm, mars 2018

Produktion: Ruth

ISBN 978-91-88601-63-6

Rapport 0248

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Olof Dunsö. Telefon, växel 08-681 91 00

Förord

Sverige behöver fler företag som vill, kan och vågar växa! En förutsättning för det är att det är enkelt att starta och driva företag och att företagens upplevelse av regler som tillväxthinder minskar. I Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2017* ser vi att regler fortfarande är ett stort hinder för tillväxt och att nöjdheten i kontakterna med offentliga aktörer är relativt låg. För att vända den utvecklingen måste vi öka takten i förenklingsarbetet och fokusera på förenkling som ger resultat. Det handlar bland annat om att ta vara på digitaliseringens möjligheter att förenkla inom ramen för befintliga regelverk och att utforma regler som gör det möjligt att utveckla digitala lösningar som förenklar myndighetskontakter.

I den här temarapporten beskriver vi för vilka regelområden företagen tycker är mest hindrande och hur de upplever kontakten med myndigheter, länsstyrelser och kommuner. Vi redogör även för resultaten av en fördjupad studie inom Hotell- och restaurangbranschen för att ge en tydligare bild av vad hindren konkret består av i företagets vardag.

Det här är en av flera temarapporter som baseras på undersökningen *Företagens villkor och verklighet 2017*. Med nästan 10 000 svarande är detta en av Sveriges största företagsundersökningar. Vår ambition är att temarapporterna ska vara ett kunskapsunderlag för andra myndigheter, beslutsfattare, branschorganisationer, näringsliv, media och andra intresserade. Rapporterna gör det även möjligt för oss på Tillväxtverket att få ännu bättre kunskap om näringslivet i Sverige och att följa upp våra insatser.

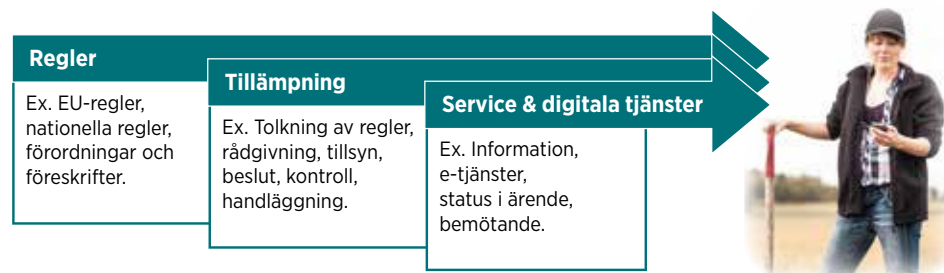
Vill du veta mer om våra insatser för att förenkla för företag eller använda våra verktyg som stöd i förenklingsarbetet? På www.tillväxtverket.se kan du läsa mer.

Anna Johansson
Avdelningschef
Tillväxtverket

Sammanfattning

I den här publikationen visar vi hur svenska företag ser på lagar och myndighetsregler som hinder för tillväxt och hur de upplever kontakten med offentliga aktörer. Rapporten är ett kunskapsunderlag som kan användas i det fortsatta förenklingsarbetet. Resultaten kommer från Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2017*, där vi har fått svar från nära 10 000 företag. Vi gör bedömningen att när företagen svarat på frågan om de ser regler som ett tillväxthinder, har många vägt in både reglerna i sig och hur de tolkas och tillämpas.

Regelförenklings olika beståndsdelar:

Företagen upplever regler som ett av de största tillväxthindren

Det finns en hög tillväxtvilja i företagen, 70 procent vill växa. Det är dock färre som vill växa genom att anställa, 38 procent, vilket är i nivå med föregående undersökning från 2014. Bara 45 procent av de som vill växa tror att de faktiskt kommer att göra det, och det är intressant att titta närmre på vad som hindrar dem. Kompetensförsörjning är det som flest företag anger som ett stort tillväxthinder. Därefter kommer lagar och myndighetsregler. Men lägger vi samman det som företagen anger som både stort och litet hinder hamnar lagar och myndighetsregler överst.

Regler kring anställning och skatter upplevs mest hindrande

Olika regelområden påverkar företagets tillväxt i olika utsträckning. De områden som företagen lyfter fram som mest hindrande är personalrelaterade regler, framför allt kring *Anställning och uppsägning* samt *Sjuklöner*. 30 procent av företagen anser att dessa områden utgör ett stort tillväxthinder. I denna mätning har regelområdet *Skatte- och momsregler* tillkommit som alternativ, och visar sig vara det tredje största regelområdet som upplevs som stort hinder för tillväxt med sina 24 procent.

Det är stora skillnader mellan branscher

Över tid har upplevelsen av regler som tillväxthinder minskat. Det märks inom alla branscher, men i olika utsträckning. De branscher som nu i högst utsträckning upplever regler som hinder för tillväxt enligt undersökningen är *Energi, vatten och el* samt *Transport och magasinering*, samtidigt som dessa branscher har upplevt störst minskning sedan 2008. Även inom *Hotell och restaurang* är minskningen av upplevelsen av regler som tillväxthinder över tid stor.

Den totala andelen företag som upplever att lagar och myndighetsregler är ett stort tillväxthinder har ökat något sedan den senaste mätningen 2014. Den ökningen kan framför allt härledas till två branscher: *Bygg* och *Handel* där ökningen är åtta respektive sex procentenheter. Båda branscherna, som till stor del består av småföretag, ser personalrelaterade regler som de regelområden som är störst hinder för utveckling och tillväxt. Branschen *Utbildning* är den bransch som i högst utsträckning upplever en förenkling sedan förra undersökningen. Där har regler som ett hinder för utveckling och tillväxt sedan den senaste mätningen minskat med fem procentenheter.

Nöjdhet vid kontakten med offentliga aktörer sjunker

Den positiva utveckling vi tidigare sett i företagens upplevelse av kontakter med offentliga aktörer har inte hållit i sig. Endast 40 procent av företagen tycker att deras senaste kontakt med offentliga aktörer var bra. Men även här ser vi stora skillnader mellan branscher. *Hotell och restaurang* är den bransch där störst andel av företagen, 54 procent, har haft en bra kontakt med kommuner jämfört med *Bygg* där det är 40 procent som har haft en bra kontakt. Vi har även frågat företagen om handläggningstider och den övervägande majoriteten av företagen tycker att handläggningstiden för deras senaste ärende var som de hade förväntat sig.

Det finns regionala skillnader

Andelen företag i olika län som upplever regler som ett tillväxthinder varierar mellan 19 och 30 procent. Företagens upplevelse av kontakter med offentliga aktörer varierar också mellan länen. Överlag är företagen mest nöjda med sina kontakter med staten och minst nöjda med länsstyrelsen, men det gäller inte alla län. I Västernorrland är till exempel 46 procent av företagen nöjda med kontakten med länsstyrelsen vilket är en större andel än de som är nöjda med kommun och statliga myndigheter. I Jönköpings län är över 60 procent nöjda med kontakten med kommunen, vilket är högst i landet och 20 procentenheter över snittet. Blekinge och Kronoberg har knapp några företagare som upplever kontakten som dålig.

Vi har fördjupat oss i Hotell- och restaurangbranschen

Trots att regelmängden totalt sett ökat under en period, ser vi en minskning av regler som upplevt tillväxthinder i flera branscher. Ett exempel är restaurangbranschen där vi har genomfört en fördjupad intervjustudie som visar exempel på förenklingsarbete som gett resultat. Där bra service, digitala lösningar och nya regler med positiv påverkan på företagets konkurrenskraft bidrar till konkreta förenklningar för företagen. Fördjupningen ger en tydligare bild av vad företagen upplever som krångligt i praktiken. Det är också tydligt att företagen vill vara med och bidra i förenklingsarbetet.

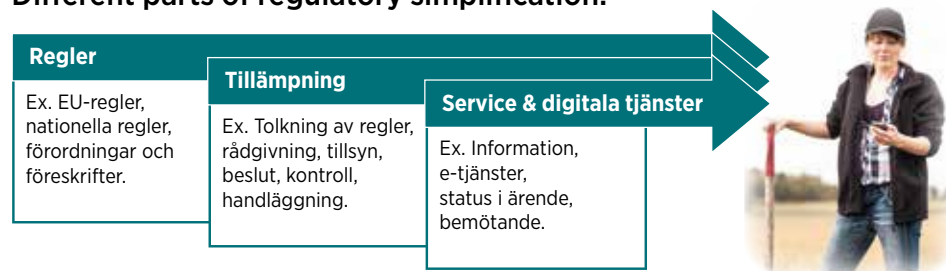
”Vi vill alla samma sak, att få tillväxt, och vi har förstått poängen med att samverka för att få orten att växa.”

CITAT FRÅN FÖRETAGARE
INOM BESÖKSNÄRINGEN

Summary

In this publication we show to what extent Swedish companies view laws and government regulations as obstacles to growth and how they experience contact with public actors. The report provides a knowledge base that can be used in the continued simplification work. The results come from a survey by the Swedish Agency for Economic and Regional Growth entitled *The Conditions and Reality for Companies 2017 [Företagens villkor och verklighet 2017]*. The survey received responses from more than 10,000 companies. When responding to the question of whether companies view regulations as an obstacle to growth, it is our interpretation that many considered both the regulations themselves and how they are interpreted and applied in their response.

Different parts of regulatory simplification:

Companies perceive regulations as one of the biggest obstacles to growth

There is a high drive for growth in companies; 70 percent want to expand. However, fewer companies want to grow through increased employment, 38 per cent, which is in line with the previous survey from 2014. Only 45 per cent of those that want to grow believe they will actually do so, and it is interesting to look closer at what prevents them in this respect. Skills provision is what most companies indicate as a major growth barrier. Laws and government regulations are indicated next on the list of obstacles. But, when both major and minor obstacles are compiled, laws and government regulations end up at the top.

Employment regulations and taxes are perceived as the most persistent barriers

Different regulatory areas affect the growth of companies to varying degrees, and it is interesting to see which areas the companies highlight as the most obstructive. Staff-related regulations come out on top, especially regarding *Employment and termination* along with *Sick pay*. 30 per cent of companies consider these areas to be a major obstacle to growth. In this survey, *Tax and VAT* regulations has been added as an alternative, and proves to be the third largest regulatory area perceived as a major barrier to growth (24 per cent).

There are major differences between industries

Over time, the perception of regulations as an obstacle to growth has diminished. This is apparent in all industries, but to varying degrees. According to the survey, the industries that experience regulations as barriers to growth to the greatest extent are *Energy, Water, Electricity* and *Transport and Storage*. At the same time, these industries have experienced the greatest decline in perception of regulations as growth obstacles since 2008. Within the category *Hotel and restaurant*, there is also a significant decline over time in the perception of regulations as an obstacle to growth.

Overall, the percentage of companies that perceive laws and government regulations as a major growth barrier has increased slightly since the last survey in 2014. This increase can mainly be attributed to two industries: *Construction* and *Trade*, where the increase is 8 and 6 percentage points respectively. Both industries, which largely consist of small businesses, view staff-related regulations as the biggest obstacle to development and growth. The *Education* sector is the industry that, to the greatest extent, perceives that there has been a simplification since the last survey. Here, *regulations as an obstacle to development and growth* has decreased by 5 percentage points since the most recent survey.

Satisfaction with respect to contact with public actors is in decline

The positive trend previously seen in terms of companies' experience of contact with public actors has not continued. Only 40 per cent of companies consider their most recent contact with public actors to have been good. But, we see big differences between industries here as well. *Hotel and restaurant* is the industry where the highest percentage of companies, 54 per cent, have experienced good contact with municipalities, compared to *Construction* (40 per cent). The survey also asked companies about processing times, and the overwhelming majority of companies responded that the processing time for their latest case corresponded with their expectations.

There are regional variations

The proportion of companies in different counties that perceive regulations as a growth barrier varies between 19 and 30 per cent. Companies' experience of contact with public actors also varies between counties. Overall, companies are most satisfied with their contact with the state and least satisfied with the county administrative board, but there are exceptions. In Västernorrland, for example, 46 per cent of companies are satisfied with the contact with the county administrative board and fewer are satisfied with municipalities and government agencies. In Jönköping County, over 60 per cent are satisfied with the contact with the municipality. This is the highest in the country and 20 percentage points above the average.

“We all want the same thing, to experience growth, and we have understood the point of working together to stimulate growth in the region.”

QUOTE FROM A BUSINESS OWNER
IN THE HOSPITALITY INDUSTRY

We have taken a closer look at the Hotel and restaurant industry

Despite the fact that regulatory control has generally risen over a period, we see a reduction in regulations perceived as a growth barrier in several industries, such as in the restaurant industry. Here, we have conducted an in-depth interview study that provides examples of simplification work that has yielded results. Good service, digital solutions and new rules with a positive impact

Kapitel 1	
Företagens villkor och verklighet	9
Kapitel 2	
Företagens tillväxtvilja.....	11
Kapitel 3	
Regler som tillväxthinder.....	14
Kapitel 4	
Företagens kontakt med offentliga aktörer.....	25
Kapitel 5	
Regionala skillnader	32
Kapitel 6	
Fördjupning Hotell- och restaurangbranschen ...	38
Kapitel 7	
Slutsats och rekommendationer	42
Bilaga: Branschindelning.....	45

Företagens villkor och verklighet

Tillväxtverket har för sjätte gången sedan 2002 genomfört undersökningen *Företagens villkor och verklighet*. Undersökningen riktar sig till svenska små och medelstora företag med frågor om vilka möjligheter och svårigheter företagen upplever i sin vardag. Den undersöker också hur företag ser på förutsättningarna att utveckla verksamheten i framtiden.

Små och medelstora företag utgör en betydande del av det svenska näringslivet, i termer av antal företag och antal anställda. De svarar också för en stor del av nettoomsättning respektive förädlingsvärde i näringslivet. Därmed har de en stor ekonomisk betydelse, vilket gör det angeläget att ha kunskap om dessa företag. Detta är det huvudsakliga syftet med Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2017*.

TABELL 1.1

Antal företag och antal anställda 2015, fördelat på storlek

Källa: SCB – Företagens ekonomi

Storleksklass	Antal företag	Andel företag	Anställda i företag	Andel anställda i företag
0-49	1 091 377	99,4 %	1 260 694	47 %
50-249	5 336	0,5 %	514 592	19 %
250+	1 002	0,1 %	935 721	35 %
Summa	1 097 715		2 711 007	

DEFINITIONER AV OLIKA FÖRETAGSSTORLEKAR

- Soloföretag är företag utan anställda
- Mikroföretag är företag med 0-9 anställda
- Småföretag är företag med 0-49 anställda
- Medelstora företag är företag med 50-249 anställda
- Storföretag är företag med 250 eller fler anställda

Om undersökningen

Undersökningen är utformad på ett sätt som möjliggör olika typer av uppdelningar, till exempel sett till bransch, företagsstorlek och region. Detta möjliggör många olika typer av analyser och skärningar av materialet. Undersökningen består huvudsakligen av frågor där företagen gör en självskattning av hur de upplever sin situation. Därtill finns möjligheter att komplettera företagets uppfattning med registerbaserade uppgifter. Det är en av undersökningens styrkor att just kunna kombinera företagets upplevda förutsättningar med andra typer av data för att stärka kvaliteten i analyserna.

En serie rapporter

Huvudrapporten, som släpptes i september 2017, syftar till att övergripande redovisa innehållet i undersökningen och genom statistik visa hur företagen har svarat. I denna fördjupningsrapport fokuserar vi på regler som tillväxthinder i svenska små och medelstora företag. Ytterligare rapporter och fördjupningar utifrån undersökningen kommer att presenteras och göras tillgängligt på Tillväxtverkets hemsida, www.tillvaxtverket.se.

NÅGRA FAKTA OM UNDERSÖKNINGEN

- Har tidigare genomförts 2002, 2005, 2008, 2011 och 2014.
- Över 31 000 små och medelstora företag har kontaktats.
- Cirka 10 000 företag har svarat på enkäten.
- Svarsfrekvensen är 31 procent.
- Undersökningens resultat är representativt för cirka 360 000 företag.
- Undersökningen genomfördes under oktober 2016 till januari 2017.
- Urvalet är stratifierat på län, bransch, företagsstorlek samt företagsledarens kön, ålder och bakgrund.
- Undersökningen består av drygt 30 frågor med ett antal fördjupningar.
- Undersökningen är den största i sitt slag i Sverige, både vad gäller antalet svarande och mängden frågor.
- Läs mer om undersökningen på www.tillvaxtverket.se.

Företagens tillväxtvilja

En stor majoritet av små och medelstora företag vill växa. Tillväxtviljan varierar mellan olika branscher och i vilken utsträckning företagen vill växa genom att anställa. Knappt hälften av företagen tror att de faktiskt kommer att växa. Företag med hög tillväxtvilja upplever i högre grad regler som hinder för tillväxt.

70 procent av småföretagen vill växa

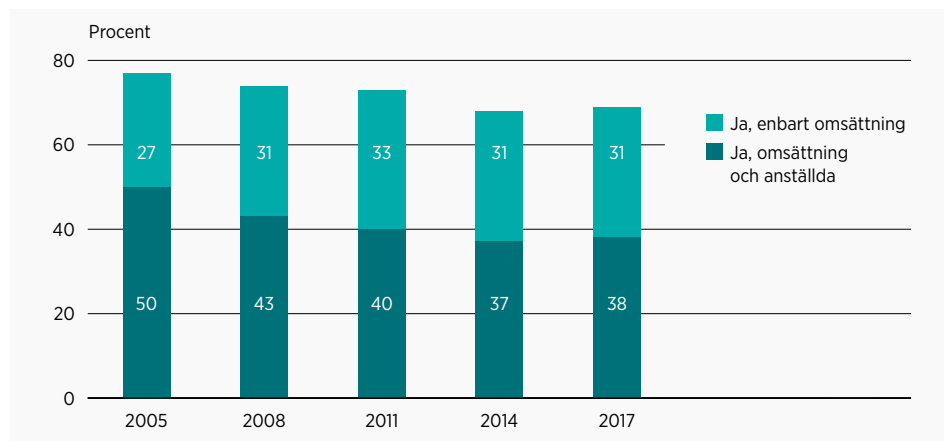
Av de svenska små och medelstora företagen är det en stor andel som uppger att de vill växa. Av småföretagen är det nästan 70 procent som vill växa antingen genom att öka både omsättningen och antalet anställda eller enbart genom att öka omsättningen. Denna andel ligger på ungefär samma nivå som 2014, men trenden sedan 2005 har varit en sjunkande tillväxtvilja.

Viljan att växa enbart genom att öka omsättningen har legat relativt stabilt kring 30 procent. Det är viljan att växa genom att anställa som står för minskningen över tid. År 2005 ville hälften av småföretagen växa med både omsättning och anställda. Denna siffra har sedan sjunkit stadigt¹ för att år 2017 stabiliseras på 38 procent. Det är främst soloföretagens vilja att anställa som har minskat. Det kan vara ett problem, men det kan även vara en strukturell förändring i hur man driver företag vilket i sig inte behöver utgöra ett problem för svensk konkurrenskraft.

FIGUR 2.1

Andel småföretag* som vill växa genom att öka omsättningen, respektive både ökad omsättning och ökat antal anställda

* Tidserien är anpassad för jämförbarhet över tid. Endast företag med 0–49 anställda ingår.

¹ Andelen soloföretag har legat relativt konstant under perioden och det är just soloföretagens vilja att växa med antal anställda som har minskat. Minskningen kan alltså inte härledas till att andelen soloföretag skulle vara högre 2017 än 2005.

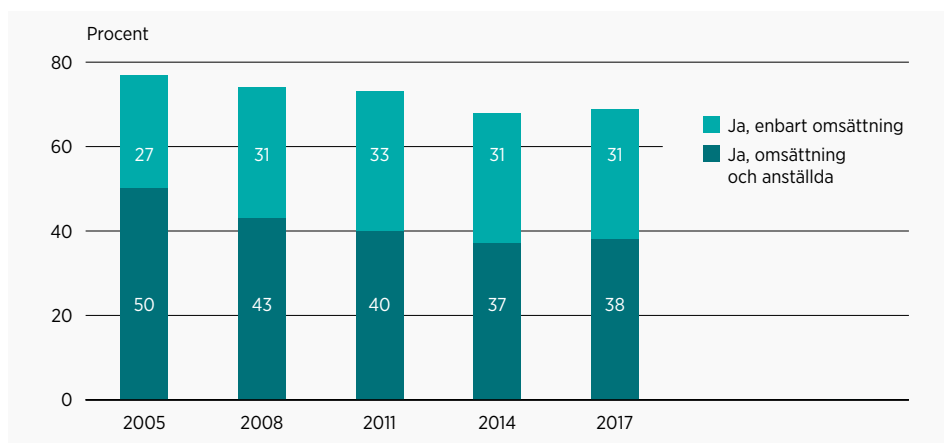
Tillväxtvilja hänger ihop med företagets storlek

Storleken på företaget spelar stor roll för viljan att växa. Ju större företag, desto större andel vill växa. Av soloföretagen uppger 58 procent att de vill växa, medan andelen som vill växa bland de medelstora företagen uppgår till 95 procent.

Även när det gäller sättet de vill växa på ser vi stora skillnader. Av soloföretagarna uppger 24 procent att de skulle vilja växa genom att öka både omsättning och anställda om det fanns möjlighet. Detta kan jämföras med över 70 procent av de medelstora företagen.

FIGUR 2.2

Andel företag 2017 som vill växa, fördelat på storlek

Däremot ser vi det omvända förhållandet när det gäller andelen företag som vill växa genom att bara öka omsättningen. Hela 34 procent av soloföretagen uppger att de vill växa genom att enbart öka omsättningen, jämfört med bara 22 procent av de medelstora företagen.

De större småföretagen och de medelstora företagen vill sammanfattningsvis i huvudsak växa både genom ökad omsättning och antal anställda, medan det är en större andel av de allra minsta företagen som vill växa utan att anställa mer personal.

När vi frågar företagen om de tror att de faktiskt kommer att utvecklas på tre års sikt, är det däremot färre som uppger att de kommer att växa. 45 procent tror att företagets omsättning kommer att öka, och knappt 25 procent tror att antalet anställda kommer att öka. Det är fler företag som tror på ökning än på minskning, för såväl omsättning som antal anställda. Precis som med tillväxtviljan hänger framtidstron ihop med storleken på företaget. Ju större företaget är, desto större andel av företagen är det som tror på tillväxt.

Sedan 2008 har företagen blivit något mindre optimistiska vad gäller omsättning och lönsamhet. Däremot har de under samma period haft ungefär samma inställning till förändringar i antalet anställda. Fler tror på ökat antal anställda än minskat, men de flesta tror på oförändrat antal.

Hotell- och restaurangverksamhet återigen i topp

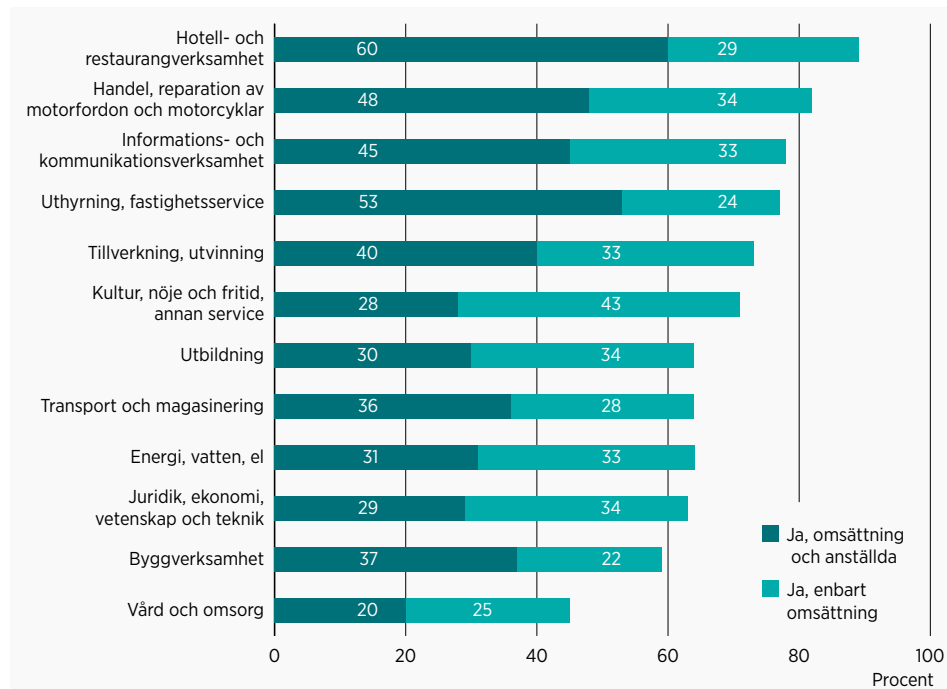
När det gäller tillväxtviljan hos företag i olika branscher ser vi att det finns relativt stora skillnader. I de allra flesta av de undersökta branscherna uppger en majoritet av företagen att de vill växa, antingen genom att öka både omsättning och antal anställda eller genom att bara öka omsättningen.

Högst andel företag som vill växa återfinns inom *Hotell- och restaurangverksamhet* följt av *Handel*. Det är företagen i dessa branscher som även under perioden 2002–2014 har uppvisat den största tillväxtviljan. Det finns även skillnader i på vilket sätt olika branscher vill växa. Framför allt inom *Hotell- och restaurangverksamhet* är det en stor andel av företagen, 60 procent, som uppger att de vill växa genom att både öka omsättning och antalet anställda. I personalintensiva branscher är förmågan att växa starkt kopplad till ökningen i antalet anställda, jämfört med branscher där kapital och maskiner istället kan bidra till tillväxt i högre grad.

Undantaget är företagen inom *Vård och omsorg* där tillväxtviljan minskat från 61 procent 2014 till 45 procent 2017. En orsak till det kan vara debatten om vilka vinster företag inom branschen ska få göra, vilket skulle ge ändrade regler och därmed sämre förutsättningar för företagen.

FIGUR 2.3

Andel företag 2017 som vill växa, fördelat per bransch

Lägst tillväxtvilja finner vi inom *Vård och omsorg*, där 45 procent anger att de vill växa. Inom flera tjänstebanscher, som *Kultur, nöje och fritid*, *Utbildning* samt *Vård och omsorg*, är det en större andel företag som vill växa enbart genom ökad omsättning.

Regler som tillväxthinder

Mer än hälften av alla företag upplever att det finns regler som hindrar deras tillväxt. Det kan både handla om att en viss lag eller regel i sig är ett tillväxthinder och om sättet som den tillämpas på. Det har negativ påverkan på företagens konkurrenskraft i Sverige och vissa företagsgrupper påverkas mer än andra.

Regler påverkar företagens konkurrenskraft

Regler kan ha såväl en hämmande som främjande effekt på företagens konkurrenskraft. Väl utformade regler kan främja konkurrensen på olika sätt, både direkt och indirekt och i större eller mindre omfattning. Det kan röra sig om väldigt smala och specifika regler som berör en liten grupp företag inom en särskild bransch, eller större regelverk som berör många företag i flera sektorer. Främjande konkurrens effekter kan uppkomma till följd av regler som medför ökade eller minskade kostnader för företagen, eller som inte medför några direkta kostnader alls. Exempel på konkurrensfrämjande regler är när:

- En skattereduktion på en viss typ av vara eller tjänst skapar ökad efterfrågan och ger fler företag incitament att träda in på en marknad. Detta kan även minska förekomsten av svartarbete och möjliggöra konkurrens på lika villkor.
- Regelverket harmoniseras på EU-nivå och företag i medlemsländerna kan konkurrera på lika villkor.
- Reglerna bidrar till att ge konsumenter bättre möjlighet att skaffa sig relevant information och kan jämföra produkterna utifrån olika perspektiv som till exempel pris, kvalitet eller påverkan på miljö. Det ställer ökad press på företagen att effektivisera, utvecklas och att öka sin konkurrensförmåga.

Reglernas utformning påverkar inte bara företagen direkt, utan ger också myndigheter och kommuner förutsättningarna för en effektiv tillämpning och möjligheter till förbättrad service. Reglerna ska till exempel utformas på ett sådant sätt att de inte hindrar digitala lösningar.

Illa utformade regler kan innebära stora kostnader för företagen och samhället i stort genom att hämma investering och innovation, motverka eller hindra konkurrens eller att göra det svårare att handla med andra länder. Tolkningen och den praktiska tillämpningen av regler får också stor påverkan på företagen.

Reglers tillämpning kan påverka konkurrensen negativt på flera olika sätt. Till exempel genom att de skapar marknadsbarriärer, påverkar företagets förmåga eller drivkraft att konkurrera eller gör att företagen måste lägga onödigt mycket tid och kostnader på att förstå och följa reglerna. Hur en regel tillämpas kan skilja sig mellan länder, kommuner eller olika handläggare och resultera i olika förutsättningar för olika företag.

Vi beskriver nedan hur företagen ser på regler som tillväxthinder med utgångspunkt i hur de har svarat i vår undersökning. Vi gör bedömningen att företagen väger in både reglerna i sig och hur de tillämpas när de har svarat på frågan om de ser regler som ett tillväxthinder.

Regelkrångel ger mindre tid till att driva och utveckla företaget

Företagen har olika syn på regler. Bland dem som ser regler som ett hinder för tillväxt tycker 75 procent att de har för lite tid till att driva och utveckla företaget. Bland de företag som inte upplever regler som ett hinder för tillväxt är det i stället bara 36 procent som tycker att de har för lite tid att utveckla företaget.

När företagen får frågan om vilka de viktigaste åtgärderna är för att de ska kunna växa, är det nya försäljningskanaler och att utveckla nya varor och tjänster som hamnar i topp. Om företagen upplevde mindre krångel med regler och myndighetskontakter skulle de i stället kunna lägga mer tid på att utveckla företaget.

Regler – ett stort tillväxthinder

Resultatet visar att sex av tio företag betraktar regler som ett tillväxthinder (stort eller litet), och att vissa grupper av företag påverkas mer än andra. Krångliga regler som inte tjänar sina syften hämmar företagets möjligheter att utvecklas och konkurrera med andra företag.

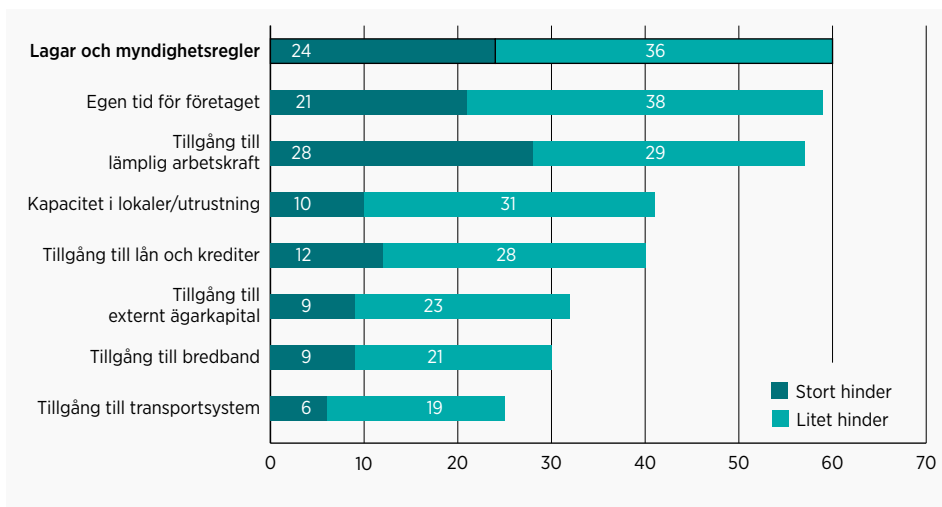
När företagen bedömer vad som hindrar företagets utveckling och tillväxt, hamnar tillgång till lämplig arbetskraft överst, följt av lagar och myndighetsregler samt egen tid för företaget. Tabell 3.1 visar fördelningen mellan olika hinder.

Om vi väger samman svarsalternativen litet och stort tillväxthinder hamnar lagar och myndighetsregler i topp med 60 procent. Tittar vi på enbart stort hinder är det tillgång till lämplig arbetskraft som störst andel företag, 28 procent, bedömer som ett stort tillväxthinder. Det följs av lagar och myndighetsregler där 24 procent av företagen uppger att det är ett stort hinder för tillväxt, vilket också ligger i linje med resultatet från undersökningen *Entreprenörskapsbarometern*². Där svarar 26 procent av företagarna att många och krångliga regler är ett hinder för att starta företag.

² Entreprenörskapsbarometern 2016, sid. 36.
<https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/publikationer/publikationer-2016/2016-11-17-entreprenor-skaps-barometern-2016.html>

FIGUR 3.1

Andel företag som ser olika faktorer som hinder för tillväxt i företaget

Fler företag ser regler som ett stort tillväxthinder

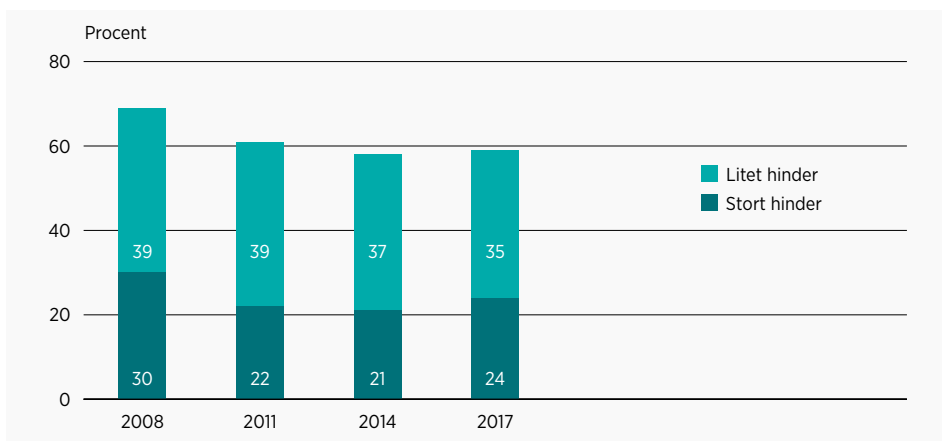
Upplevelsen av lagar och myndighetsregler som tillväxthinder har minskat över tid, framför allt mellan åren 2008 och 2011. Sedan dess har upplevelsen av regler som tillväxthinder totalt sett varit relativt konstant. Figur 3.2 visar utvecklingen under de senaste nio åren. Den totala upplevelsen av regler som tillväxthinder, alltså där vi vägt samman svarsalternativen stort och litet tillväxthinder, är relativt oförändrad i denna mätning jämfört med de två senaste mätningarna 2011 och 2014. Däremot har det skett en omfördelning mellan litet och stort hinder, där nu en högre andel uppger att lagar och myndighetsregler är ett stort tillväxthinder, snarare än ett litet.

Vid en närmare granskning ser vi att det är flera branscher som upplever att lagar och myndighetsregler som tillväxthinder har minskat och att det framför allt är inom branscherna *Handel* och *Bygg*, där det finns många småföretag som ökningen skett. Det är också främst i de företag som vill anställa som lagar och myndighetsregler har ökat som tillväxthinder.

FIGUR 3.2

Andel småföretag* som upplever lagar och myndighetsregler som ett hinder för tillväxt i företaget

* Tidsserien är anpassad för jämförbarhet över tid. Endast företag med 0-49 anställda ingår. Det gör att siffrorna skiljer sig något åt från Figur 3.1.

Företag som vill växa upplever i större utsträckning regler som hinder

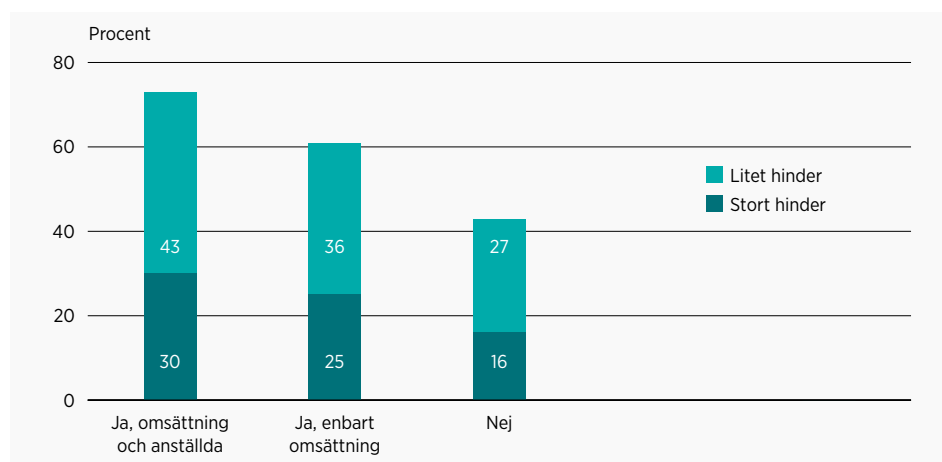
Man kan se ett samband mellan företagets upplevelse av lagar och myndighetsregler och tillväxtviljan. Företag som vill växa upplever i betydligt högre grad att lagar och myndighetsregler är ett hinder för tillväxt, jämfört med de företag som inte vill växa.

Figur 3.3 visar upplevelsen av regelhinder fördelat på företag med olika tillväxtvilja. Andelen företag som upplever att regler är ett stort hinder är nästan dubbelt så stor bland företag som vill växa genom att anställa (30 procent), jämfört med företag som inte vill växa alls (16 procent).

Som vi såg i kapitel 2, är tillväxtviljan oförändrad om vi ser på samtliga företag sedan 2014. I gruppen soloföretag har däremot viljan att växa genom att anställa minskat. Samtidigt ser vi att gruppen företag som vill anställa i högre grad än andra upplever att lagar och myndighetsregler är ett stort tillväxthinder. Där ser vi en ökning med 5 procentenheter sedan förra undersökningen. En förklaring till detta skulle kunna vara att Sverige har haft högkonjunktur sedan dess, och att fler företag har ökat sina anställningar sedan 2014 och därmed fått hantera regelverken i högre utsträckning. Det är också svårare för företag att hitta personal i en högkonjunktur, vilket kan innebära att alla typer av restriktioner i handlingsfriheten upplevs som extra problematiska, jämfört med en period i lågkonjunktur.

FIGUR 3.3

Andel företag som upplever lagar och myndighetsregler som ett hinder för tillväxt i företaget, fördelat på om företaget vill växa eller inte

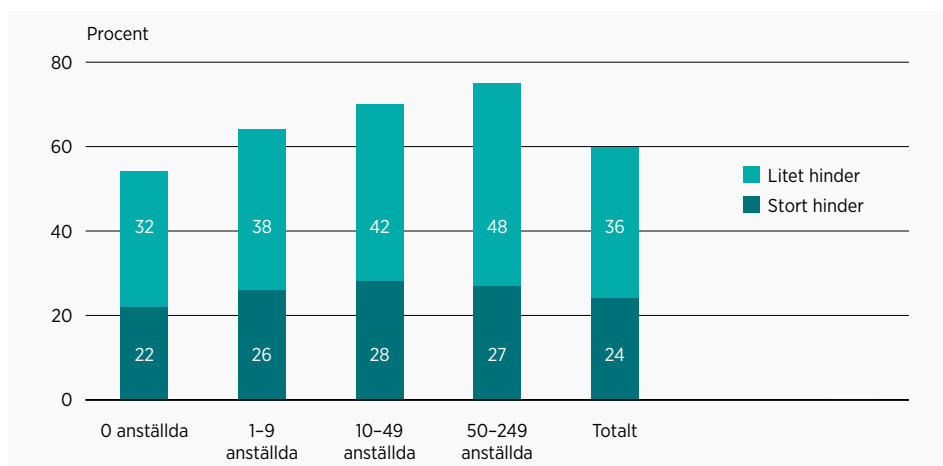
Ju fler anställda desto större hinder

Bland företag med anställda är det en större andel som ser regler som ett tillväxthinder än bland soloföretagare, då de har fler regelverk att förhålla sig till. Figur 3.4 visar andelen företag som upplever regelhinder fördelat på storleksklasser.

Tendensen är att ju större företaget är, desto större andel av företagen anger att lagar och myndighetsregler är ett hinder för tillväxt. Det kan till viss del bero på att det finns undantag i viss lagstiftningen för mindre företag. Om vi bara tittar på stort hinder är skillnaderna inte stora mellan de storleksklasser av företag som har anställda.

FIGUR 3.4

Andel företag som anser att lagar och myndighetsregler är ett hinder för tillväxt, fördelat på storlek

Personalrelaterade regler upplevs mest hindrande

Olika regelområden påverkar företagens tillväxt i olika utsträckning och på olika sätt. Vi har frågat företagen vilka av ett antal regelområden som hämmar deras tillväxt, och i vilken grad. Figur 3.5 visar andelen företag som uppger att olika regelområden är ett stort respektive litet hinder för tillväxt.

Personalrelaterade regler, framför allt kring anställning och uppsägning samt sjuklöner, upplevs som mest problematiska. 30 procent av företagen anser att dessa områden utgör ett stort tillväxthinder. Om vi ser på både stort och litet hinder är det 60 respektive 59 procent som tycker att regelområdena är tillväxthämmande.

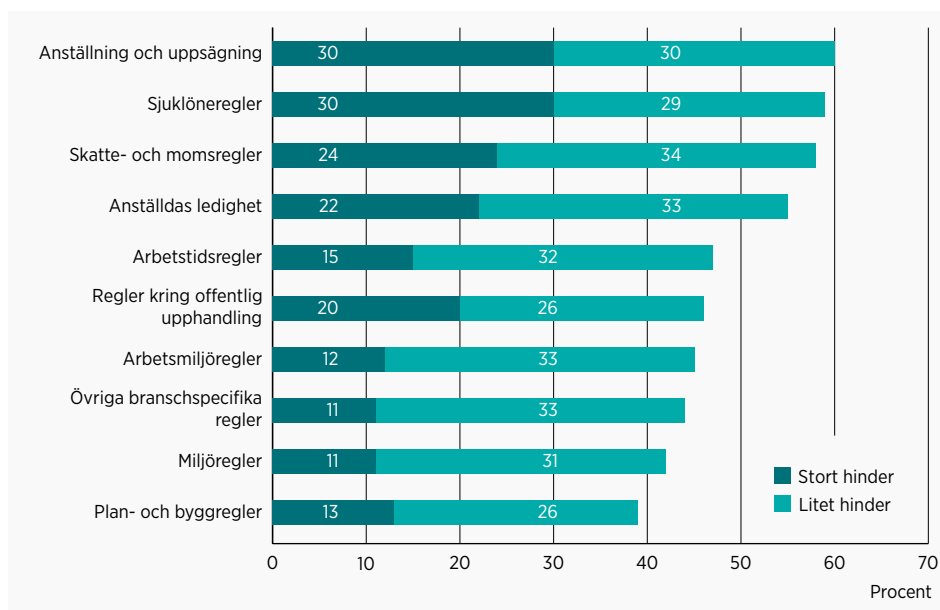
Som vi tidigare redogjort för, visar resultaten från undersökningen att tillgång till lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren. När företagen får lägga allt mer tid på att hitta lämplig arbetskraft samtidigt som reglerna kring anställning och uppsägning upplevs som problematiska blir det en ännu större utmaning för företagen att växa genom att anställa.

Totalt sett är det färre företag som ser plan- och byggregler samt miljöregler som tillväxthinder. Det kan bero på förenklade regler på dessa områden. Till exempel har plan- och byggreglerna ändrats för att bland annat effektivisera bygglovsprocessen. Som vi ska se senare finns det dock branscher där just dessa upplevs vara de mest tillväxthämmande områdena.

I denna mätning har två nya regelområden tillkommit som svarsalternativ: skatte- och momsregler samt branschspecifika regler. Vi kommer att gå in närmre på dessa områden längre fram i kapitlet.

FIGUR 3.5

Andel företag som anger olika regelområden som hinder för tillväxt

I vilken grad man upplever ett regelområde som ett tillväxthinder varierar med företagets storlek. Småföretagen (1–49 anställda) är den storleksgrupp som i högst grad upplever att personalrelaterade regelområden utgör tillväxthinder, vilket visas i Tabell 3.1. Bland företag med 10–49 anställda uppger 40 procent att lagar och regler kring anställning och uppsägning är ett stort hinder för tillväxt. Den här gruppen företag omfattas inte av de undantag som företag med mindre än 10 anställda har i lagen om anställningsskydd. De har inte heller i samma utsträckning specialiserad personal för personalfrågor och andra administrativa delar i företaget som företag med mer än 49 anställda har. Detta sammantaget är troligtvis anledningen till att de tycker att regler om anställning och uppsägning är mer hämmande.

TABELL 3.1

Andel företag i olika storleksklasser som anger de fyra vanligaste regelområden som ett stort hinder för tillväxt

Stort hinder	Anställning/upsägning	Sjuklöner	Skatt/moms	Ledighet
0 anställda	24	25	23	19
1–9 anställda	34	34	24	25
10–49 anställda	40	33	20	26
50–249 anställda	31	21	14	17

Stora branschskillnader

Alla branscher upplever sig inte lika tyngda av regler. Branscherna *Information och kommunikation* samt *Kultur, nöje, och fritid* är de branscher där företagen i lägst utsträckning ser lagar och myndighetsregler som tillväxthinder. Inom dessa branscher finns dock flera olika "delbranscher" vilka kan skilja sig mycket åt. Läs mer om vilka typer av företag som ingår i varje bransch i bilaga 1. Inom branscherna *Energi, vatten och el* samt *Transport och magasinering* är andelen företag som anger att lagar och regler är ett stort hinder för tillväxt störst. Där svarar drygt vart tredje företag att regler är ett stort hinder.

Upplevelsen av regler som tillväxthinder har minskat över tid, framför allt mellan åren 2008 och 2011. Detta märks inom alla branscher, men i olika utsträckning. Tabell 3.2 visar utvecklingen över tid, fördelat på branscher. De branscher som i högst utsträckning upplever regler som hinder för tillväxt är enligt undersökningen *Energi, vatten och el* samt *Transport och magasinering*, samtidigt som de branscherna har upplevt störst minskning sedan 2008.

För branschen *Energi, vatten och el* har andelen företag som upplever stora regelhinder halverats under perioden. Den branschen är den enda där varken personalrelaterade regelområden eller skatte- och momsregler hamnar i topp vad gäller tillväxthinder.

I tabell 3.3, som visar upplevelsen av olika regelområden uppdelat på olika branscher, ser vi att det i stället är plan- och byggregler samt miljöregler som upplevs som mest problematiska för branschen *Energi, vatten och el*. Även inom *Hotell och restaurang* är minskningen över tid stor. Läs mer om *Hotell- och restaurangbranschen* i kapitel 6.

Inom branschen *Utbildning* ser vi en av de största minskningarna av andelen företag som upplever regler som ett hinder för utveckling och tillväxt sedan mätningen för tre år sedan, hela 5 procentenheter färre.

Som vi sett i tidigare avsnitt har den totala andelen företag som upplever att lagar och myndighetsregler är ett stort tillväxthinder ökat något sedan den senaste mätningen 2014. Denna ökning kan framför allt härledas till två branscher: *Bygg* och *Handel*. Där har andelen småföretag som upplever lagar och myndighetsregler som ett stort tillväxthinder ökat med 8 respektive 6 procentenheter. Inom dessa branscher är upplevelsen av konkurrens från andra företag stor³. Båda branscherna, som till stor del består av småföretag, ser personalrelaterade regler som de regelområden som innebär störst hinder för utveckling och tillväxt.

Inom *Bygg* har andelen företag som ser arbetsmiljöregler som ett tillväxthinder ökat sedan tidigare mätningar. För byggföretag finns det många regler kring exempelvis säkerhet att förhålla sig till då det är en bransch med skaderisker. Det kan också vara svårt för företaget att kontrollera att samtliga anställda följer de rutiner som finns.

Inom byggbranschen finns också företag som planerar byggprojekt och söker plan- och byggrelaterade tillstånd, vilket upplevs som ett krångligt regelområde med långa handläggningstider. Plan- och bygglagen har ändrats flera gånger under de senaste åren, vilket kan ha påverkat handläggningstider och service i och med att mycket av de kommunala handläggarnas tid har behövt läggas på fortbildning.

Under de senaste årens byggboom är det också möjligt att handläggningstiderna blivit ännu längre hos kommuner och andra myndigheter som är involverade, som Lantmäteriet och länsstyrelser. Det kan eventuellt också ha haft inverkan på hela branschens upplevelser av att lagar och myndighetsregler i högre utsträckning utgör tillväxthinder.

Branschen *Handel* är under omstrukturering. Företagen påverkas av ökad internationell konkurrens från internet-handel. Enligt branschorganisationen

³ Företagens villkor och verklighet 2017, sidan 30.

Svensk Handel kan de allt snävare marginalerna inom branschen medföra att företagen upplever reglerna som mer betungande, särskilt regler kopplade till anställning och uppsägning då det påverkar förmågan att kunna ställa om i en personalintensiv bransch.

TABELL 3.2

Andel småföretag* som anger lagar och myndighetsregler som ett hinder för tillväxt

* Tidsserien är anpassad för jämförbarhet över tid. Endast företag med 0-49 anställda ingår.

	Hinder	2008	2011	2014	2017	Skillnad 2008-2017
Energi, vatten och el	Stort hinder	59 %	34 %	39 %	34 %	-25 %
Transport och magasinering	Stort hinder	51 %	41 %	41 %	37 %	-14 %
Hotell och restaurang	Stort hinder	41 %	37 %	30 %	28 %	-13 %
Tillverkning och utvinning	Stort hinder	32 %	21 %	22 %	24 %	-8 %
Information och kommunikation	Stort hinder	22 %	15 %	12 %	14 %	-8 %
Utbildning	Stort hinder	26 %	21 %	24 %	19 %	-7 %
Uthyrning och fastighetsservice	Stort hinder	24 %	21 %	20 %	19 %	-5 %
Vård och omsorg	Stort hinder	35 %	27 %	30 %	31 %	-4 %
Bygg	Stort hinder	34 %	23 %	22 %	30 %	-4 %
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	Stort hinder	21 %	14 %	15 %	17 %	-4 %
Handel	Stort hinder	29 %	20 %	20 %	26 %	-3 %
Kultur, nöje och fritid	Stort hinder	20 %	19 %	19 %	19 %	-1 %

TABELL 3.3

Personalrelaterade regelområden största tillväxthinder för de flesta branscherna

	Anställning/ uppsägning	Anställdas ledighet	Arbetstid	Sjuklöner	Plan- & bygg	Offentlig upphandling	Skatt/moms
Tillverkning och utvinning	33 %	23 %	15 %	38 %	16 %	19 %	21 %
Energi, vatten och el	23 %	17 %	13 %	21 %	36 %	20 %	18 %
Bygg	34 %	26 %	16 %	35 %	22 %	25 %	21 %
Handel	37 %	29 %	17 %	36 %	12 %	18 %	24 %
Transport och magasinering	29 %	21 %	31 %	33 %	12 %	24 %	22 %
Hotell och restaurang	36 %	23 %	20 %	33 %	17 %	12 %	34 %
Information och kommunikation	26 %	17 %	10 %	20 %	6 %	22 %	21 %
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	29 %	20 %	13 %	24 %	10 %	22 %	24 %
Uthyrning och fastighetsservice	31 %	18 %	13 %	27 %	10 %	22 %	23 %
Utbildning	17 %	20 %	9 %	21 %	11 %	23 %	21 %
Vård och omsorg	21 %	17 %	11 %	25 %	8 %	20 %	25 %
Kultur, nöje och fritid	20 %	18 %	12 %	26 %	8 %	11 %	27 %

Skatte- och momsregler hämmar de små företagen

I denna mätning är skatte- och momsregler ett nytt svarsalternativ när företagen ombeds ange om olika regelområden utgör tillväxthinder. Det är upp till det enskilda företaget att själv definiera vad som ingår i detta regelområde och därför är det svårt att med säkerhet veta vad företagen lägger i begreppet. Troligtvis kan bland annat moms, bolagsskatter, arbetsgivaravgifter, hantering av kassaregister samt personalliggare räknas in hit.

En tänkbar förklaring till att skatteregler upplevs som ett förhållandevis stort tillväxthinder kan vara att regelverket inte uppfattas ge långsiktiga spelregler utan ständigt ändras och blir allt mer fragmenterat. Det gör det allt svårare och mer tidskrävande för företagen att sätta sig in i skatteförändringar, samt att regelverket inte upplevs intuitivt och enkelt att förstå.

Vissa regelområden tenderar att upplevas som mer problematiska ju större företaget är, beroende på att kraven ökar med storleken. Skatte- och momsregler är inte ett sådant område. Tabell 3.1 visar upplevelsen av olika regelområden, fördelat på företagsstorlek.

På skatte- och momsområdet är det framför allt solo- och mikroföretagen som ser området som tillväxthämmande. Småföretagen anlitar i hög grad ombud för att sköta skatte- och momsärenden. Det verkar som att denna kostnad är som mest kännbar för de minsta företagen. Soloföretagen har inte alltid det ekonomiska utrymmet att köpa in tjänster på området. Då får man istället ta av sin egen tid, vilket kan utgöra en ganska stor del av arbetstiden för den som inte känner sig bekväm med administration och siffror.

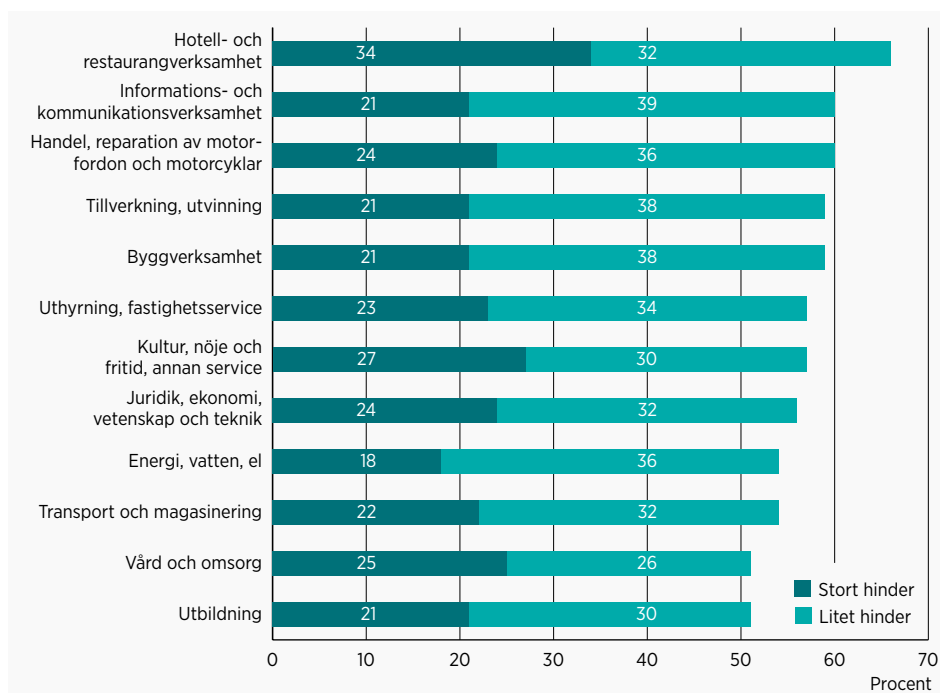
I vilken utsträckning företagen ser regelområdet som ett tillväxthinder skiljer sig också åt mellan branscher, vilket framgår av Figur 3.6. För svarsalternativet stort hinder är *Hotell och restaurang* samt *Kultur, nöje och fritid* de branscher där högst andel företag uppger att området är ett tillväxthinder. *Kultur, nöje och fritid* ligger därmed i topp inom skatte- och momsregler, trots att branschen totalt sett är en av de som upplever minst regelhinder. Branschen *Energi, vatten och el*, som totalt sett har den högsta andelen företag som upplever regelhinder, är den bransch som i lägst utsträckning tycker att skatte- och momsregler är ett stort tillväxthinder.

Branschvariationer kan troligtvis delvis förklaras av att storleksstrukturen varierar mellan olika branscher. Personalintensiva företag omfattas också av mer administration i och med arbetsgivaravgifterna. Men det kan också handla om att kraven på att hantera kassaregister, personalliggare och flera olika moms-satser bara gäller vissa branscher.

En förklaring till att *Hotell- och restaurangbranschen* ligger högt är troligtvis också att en miss i redovisningen till Skatteverket kan få större konsekvenser jämfört med andra branscher, vilket kan påverka upplevelsen av att det är ett större hinder.

FIGUR 3.6

Andel företag som anser att skatte- och momsregler är ett hinder för tillväxt, fördelat på bransch

Branschspecifika regler är litet hinder för tillväxt

För första gången har vi också frågat företagen om branschspecifika regler som hinder för tillväxt. De kan vara en stor del av förklaringen till att olika branscher i olika utsträckning betraktar lagar och myndighetsregler som ett tillväxthinder. Sett till alla företag i undersökningen visar det sig att de branschspecifika reglerna är bland de minst problematiska regelområdena. Endast 11 procent anger att det är ett stort hinder för tillväxt.

De branscher som i störst utsträckning betraktar lagar och myndighetsregler som tillväxthinder i allmänhet, är också de som i störst utsträckning anger att branschspecifika regler utgör tillväxthinder. Exempel är branscherna *Energi, vatten och el* samt *Transport och magasinering* där 23 respektive 21 procent av företagen tycker att branschspecifika regler utgör ett stort tillväxthinder.

Ingen av branscherna ser de branschspecifika reglerna som ett av de tre mest tillväxthämmande regelområdena. Det kan tyckas förvånande, med tanke på att den generella upplevelsen av regelhinder varierar mycket mellan branscher. Men långt ifrån alla branscher omfattas av alla de andra utpekade regelområdena, som till exempel plan- och byggregler och miljöregler. Områden som skatte- och momsregler kan också infatta olika saker för olika branscher. Det kan också vara så att inte alla är insatta i vad som innefattas i begreppet branschspecifika regler.

Företagare med utländsk bakgrund upplever fler hinder

Det finns vissa skillnader sett till kön och bakgrund då det gäller upplevelsen av regelhinder. En något högre andel av företagen med män som företagsledare, jämfört med företagen med kvinnor som företagsledare, anger att regler utgör ett tillväxthinder. En annan skillnad är att män som är företagsledare tenderar att vilja anställa, medan kvinnor som är företagsledare oftare väljer att samarbeta med andra soloföretagare i nätverk.

Även då det gäller företagsledarens bakgrund finns det vissa skillnader. Personer med utländsk bakgrund uppger i större utsträckning att lagar och myndighetsregler hindrar tillväxt, jämfört med personer med svensk bakgrund. Rimligen påverkas detta av vilka branscher som företagarna är verksamma i. Dessa faktorer påverkar sannolikt de skillnader vi ser i figur 3.7.

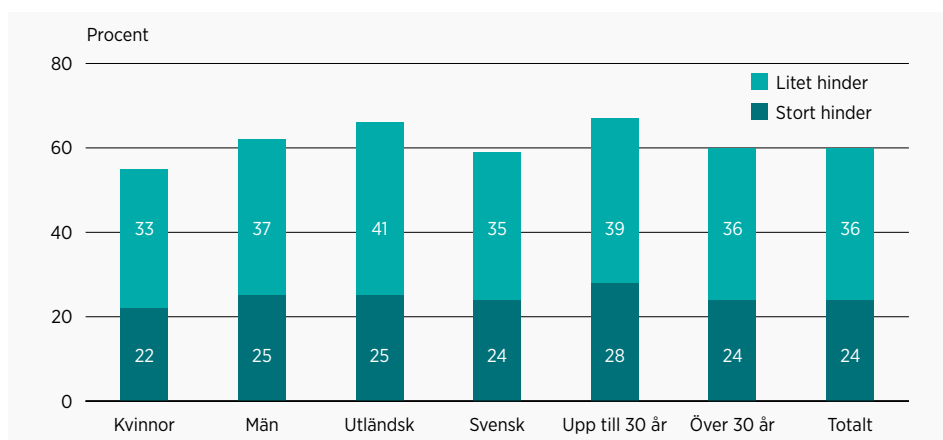
Vad gäller skillnader mellan grupperna företagsledare som är antingen över eller under 30 år, varierar resultatet lite från mätning till mätning. I 2017 års mätning är det unga företagsledare som i större utsträckning upplever regelhinder. Till viss del skulle det kunna bero på vilka förväntningar gruppen har på hur digitaliserade myndigheter ska vara och hur fort olika processer ska gå. Det kan också handla om att det är en grupp som på grund av sin ålder fortfarande är mer oerfarna än andra företagare.

Vi har sett att målgruppen unga i ännu högre grad än äldre målgrupper upplever att webbplatsen Verksam.se gör det enklare att starta och driva företag, vilket tyder på att de har ett större behov av enkel och tillgänglig digital information och service.

Det finns också vissa skillnader mellan företagsledare med olika utbildningsnivå. Generellt sett upplever företagsledare med lägre utbildning att lagar och myndighetsregler är ett något större tillväxthinder jämfört med företagsledare med högre utbildningsnivå.

FIGUR 3.7

Andel företag som upplever lagar och myndighetsregler som ett hinder för tillväxt, fördelat på kön, bakgrund och ålder

Företagens kontakt med offentliga aktörer

Lika viktigt som reglernas utformning är hur reglerna tillämpas. För företagen är det viktigt med en effektiv handläggning, god tillgänglighet samt ett gott bemötande. I det här kapitlet tittar vi närmre på hur företagen upplever kontakten med statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner.

Företagen är mest nöjda med kontakten med staten

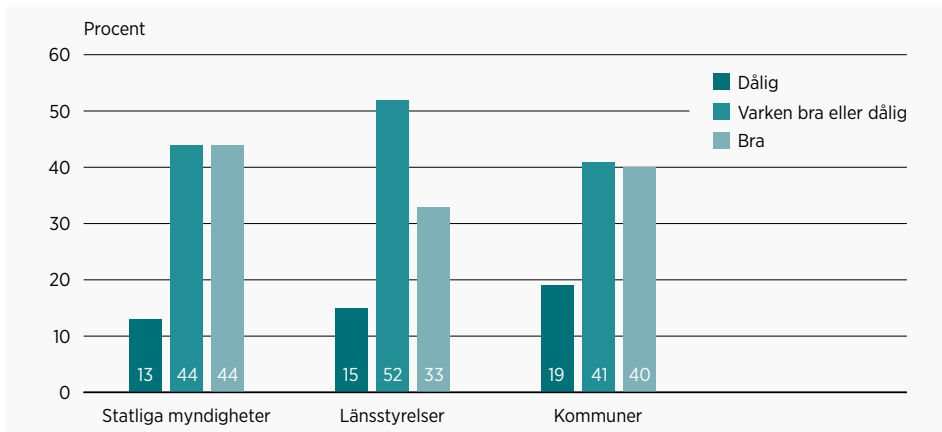
Bara runt 40 procent av företagen tycker att deras senaste kontakt med offentliga aktörer var bra. Figur 4.1 visar företagens betyg på sin senaste kontakt med statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner. Nöjdast är företagen med kontakten med statliga myndigheter (44 procent). Minst nöjda är företagen med länsstyrelserna, där endast 33 procent tyckte att kontakten var bra. För kommunerna är siffran 40 procent. Samtidigt ser vi i undersökningen att kommunerna är den offentliga aktör som företagen i högst utsträckning upplever att de har haft dålig kontakt med (19 procent).

Flest företag, drygt hälften, uppger att de har haft kontakt med statliga myndigheter och hälften med kommuner. Länsstyrelserna är den myndighet som lägst andel företag uppger att de har haft kontakt med, 37 procent.

Det går inte att utläsa ur svaren när den senaste kontakten skedde. Det är endast hälften av företagen som har angett att de har haft kontakt med statliga myndigheter, en kontakt som alla företag har vid uppstarten av företaget och vid hantering av moms och skatt. Det tyder det på att de flesta svarande hade en nyligen inträffad kontakt i åtanke att de kanske inte vägt in kontakt med offentliga aktörer via en digital tjänst, eller att det kanske är företagets redovisningsbyrå som är den som haft kontakten.

FIGUR 4.1

Andel småföretag (av de som har haft kontakt) som upplevde den senaste kontakten som *bra*, *varken bra eller dålig* eller *dålig*

Vikande nöjdhet med kontakten

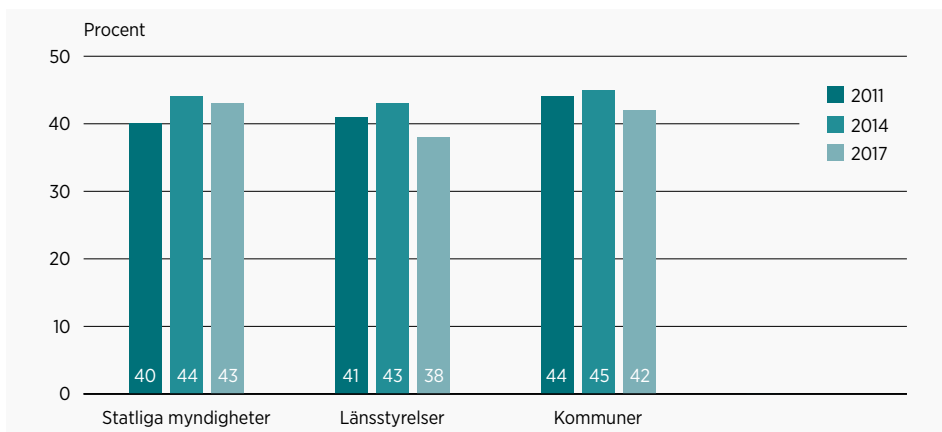
Mellan åren 2011 och 2014 fanns en viss förbättring av företagens upplevelse av sina kontakter med offentliga aktörer. Den förbättringen har tyvärr inte hållit i sig. Lägre andel företag är nöjda med sin kontakt med samtliga offentliga aktörer jämfört med 2014. Störst är förändringen bland företagen som har haft kontakt med länsstyrelsen, 5 procentenheter färre anger att den kontakten var bra.

Perioden 2011 till 2014 arbetade länsstyrelserna gemensamt med att förenkla för företagen på länsnivå inom ramen för ett regeringsuppdrag på området. Länsstyrelsen i Kronoberg samordnade arbetet. Under samordningsuppdragets första år fick länsstyrelserna in 184 förenklingsförslag som främst handlade om bemötande och handläggningstider, men också om behovet av tydlig kommunikation, service, tillgänglighet, regler och ledarskap. Sedan uppdraget slutrapporterades 2015 har inte förenklingsarbetet haft samma fokus, vilket kan vara en orsak till nedgången i andelen företag som är nöjda med kontakten med länsstyrelserna.

FIGUR 4.2

Andel småföretag* som upplevde den senaste kontakten som bra

* Tidsserien är anpassad för jämförbarhet över tid. Endast företag med 0-49 anställda ingår.

Hotell och restaurang och Utbildning har bra myndighetskontakter

Det finns stora skillnader mellan branscher när det gäller hur småföretagen upplever den senaste kontakten med offentliga aktörer. I Tabell 4.1 ser vi till exempel att 54 procent av företagen inom branschen *Utbildning* upplevde den senaste kontakten med statliga myndigheter som bra. För företagare inom *Energi, vatten och el* gäller det bara 32 procent av företagen. Även *Information och kommunikation* samt *Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik* ligger högt då det gäller bra kontakter med statliga myndigheter.

Hotell och restaurang är den bransch där störst andel av företagen har haft bra kontakt med kommuner och länsstyrelser. Drygt hälften tyckte att kontakten med kommuner var bra, och motsvarande siffra för länsstyrelser var knappt hälften. Det är en regeltung bransch som har många kontakter med alla instanser, men framför allt med kommuner. Det är därför glädjande att det är den bransch som har störst andel bra kontakter med kommunerna. I kapitel 6 redogör vi djupare för förenklingsarbetet i just *Hotell- och restaurangbranschen* och deras kontakter med offentliga aktörer.

TABELL 4.1

Andel företag* inom olika branscher som anger att den senaste kontakten med statliga myndigheter, länsstyrelser eller kommuner var bra

* Tidsserien är anpassad för jämförbarhet över tid. Endast företag med 0–49 anställda ingår.

	Statliga myndigheter	Länsstyrelser	Kommuner
Bygg	39	31	44
Energi, vatten och el	32	30	40
Handel	41	27	39
Hotell och restaurang	42	45	54
Information och kommunikation	52	21	28
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	48	28	30
Kultur, nöje och fritid	46	26	35
Tillverkning och utvinning	36	44	43
Transport och magasinering	43	41	37
Utbildning	54	42	49
Uthyrning och fastighetsservice	46	43	43
Vård och omsorg	43	33	38

Tabell 4.2 visar vilka branscher som i högst grad upplevde att kontakten med olika instanser var dålig. Branschen *Energi, vatten och el* är den bransch som är mest missnöjd med sina kontakter med statliga myndigheter och länsstyrelser. *Kultur, nöje och fritid* är den bransch som är mest missnöjd med kontakterna med kommunen. Denna bransch har generellt ganska få kontakter med kommuner, och det är endast ett fåtal segment inom branschen som omfattas av kommunala regler. Det segmentet skulle exempelvis kunna vara evenemangsföretag eller de serviceföretag som ingår i branschen, såsom frisörer och andra typer av skönhetsbehandlingsföretag. Dessa företag har ärenden kopplade till miljöskydd och hälsoskydd med kommuner som utövar tillsyn.

TABELL 4.2

De två branscher med störst andel småföretag som upplevde att den senaste kontakten med statliga myndigheter, länsstyrelse eller kommun var dålig

Statliga myndigheter	Energi, vatten, el	30
	Hotell och restaurang	20
Länsstyrelser	Energi, vatten, el	23
	Kultur, nöje och fritid, annan service	22
Kommuner	Kultur, nöje och fritid, annan service	25
	Energi, vatten, el/vård och omsorg	22

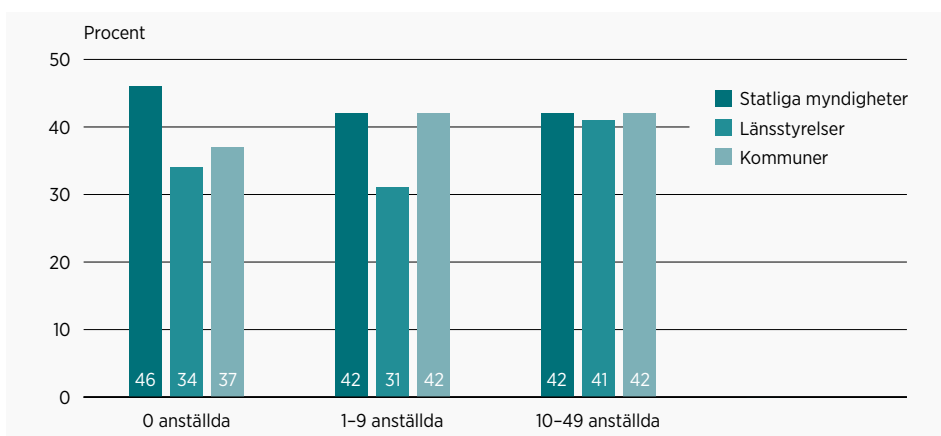
Soloföretag nöjdast med statliga myndigheter

Figur 4.3 visar olikheter mellan företagens storleksklasser. Soloföretagen är den grupp som i störst utsträckning uppger att den senaste kontakten med statliga myndigheter var bra. Det kan bero på att det erbjuds relativt mycket stöd under uppstartsfasen av ett företag, till exempel på verksamt.se. Den service som Skatteverket erbjuder uppskattas mycket av småföretagare som ofta själva hanterar bokföring och redovisning. Statliga myndigheter är den instans som soloföretagen har haft mest kontakt med.

Branschen *Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik* har den högsta andelen soloföretagare av samtliga branscher. Många av dessa utgörs av redovisningskonsulter, som i sin verksamhet har kontakt med Skatteverket också för andras räkning. Bland företag med 1–9 anställda är man lika nöjd med kontakten med statliga myndigheter som med kommuner, men mindre nöjd med länsstyrelsekontakterna. Företag med 10–49 anställda var i stort sett lika nöjda med alla instanser.

FIGUR 4.3

Andel småföretag som angav att senaste kontakten med statliga myndigheter, länsstyrelse eller kommun var bra, fördelat på storlek

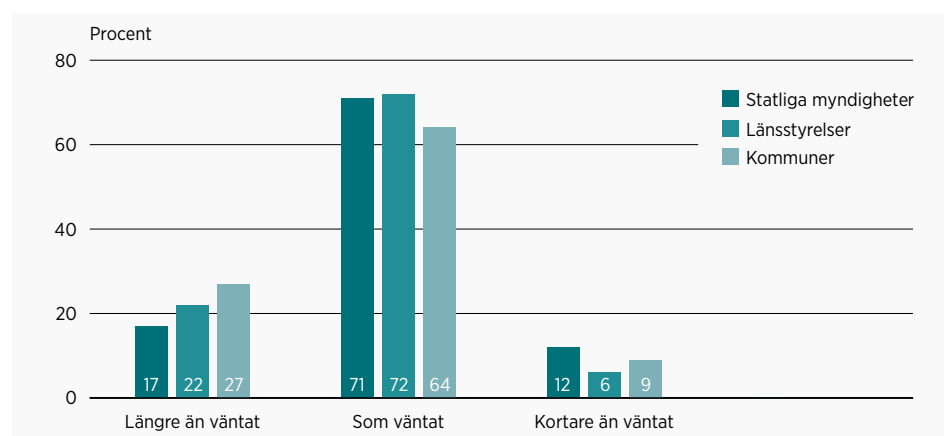
Handläggningstider enligt företagens förväntan

Den övervägande majoriteten av företagen tycker att handläggningstiden för deras senaste ärende var som de hade förväntat sig. Det kan betyda att en stor del av de offentliga aktörerna har varit bra på att kommunicera hur långa deras handläggningstider är, men det kan också vara ett tecken på att företagen inte har så höga förväntningar. Det är viktigt att poängtera att detta inte per automatik innebär att företagen är nöjda med handläggningstiderna. Fler aktörer, inte minst på kommunal nivå, behöver bli bättre på att kommunicera hur lång handläggningstid företag kan vänta sig i sitt ärende så att de får rimliga förutsättningar för att planera sin verksamhet.

Framför allt är det statliga myndigheter som har lyckats bra. Endast 17 procent av de företag som haft ett ärende hos statliga myndigheter tycker att handläggningstiderna var längre än väntat. Det är också de statliga myndigheterna som i högst grad har lyckats med att vara snabbare än vad som förväntats. 12 procent av företagen uppger att handläggningstiden varit kortare än de hade trott. För kommunerna är det dock 27 procent av företagen som hade väntat sig kortare handläggningstider. Hos länsstyrelserna är det 22 procent av företagen som hade förväntat sig kortare handläggningstider.

FIGUR 4.4

Andel företag som upplevde handläggningstiden för sitt senaste ärende som längre än väntat, som väntat eller kortare än väntat, fördelat på vilken offentlig aktör de har haft kontakt med

Det råder inga större skillnader mellan olika storlekskategorier på företag vad gäller upplevelsen av handläggningstider. Men mellan branscher finns en viss skillnad. Mönstret är liknande som för bedömningen av kontakten som vi tittade på i förra stycket. Det visar att dessa två servicefaktorer hänger ihop.

Andelen företag som upplevde kontakten med statliga myndigheter och länsstyrelser som dålig, var högst inom *Energi, vatten och el*, och det är också denna bransch som i högst grad hade väntat sig kortare handläggningstider från samma instanser.

När det gäller kommunerna är det dock inte samma bransch som är mest missnöjd med kontakten, som upplevde att handläggningstiderna var långa. *Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik* är den bransch som i högst utsträckning hade väntat sig kortare handläggningstider från kommuner. Totalt sett är det en liten andel av företagen inom branschen *Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik* som varit i kontakt med kommuner, vilket indikerar att det endast är en liten del av denna bransch som faktiskt har myndighetsärenden hos kommuner. Av dessa är det 35 procent som upplevde att handläggningstiden var längre än förväntat, tabell 4.3. Den gruppen skulle kunna vara arkitekter och tekniska konsulter av olika slag, som exempelvis har plan- och byggärenden hos kommunerna.

TABELL 4.3

De två branscherna där störst andel av företagen upplevde att handläggningstiden var längre än väntat, för statliga myndigheter, länsstyrelse och kommun

De två branscher där störst andel av företagen upplevde att handläggningstiden var längre än väntat		
Statliga myndigheter	Energi, vatten, el	30 %
	Hotell och restaurang	22 %
Länsstyrelser	Energi, vatten, el	34 %
	Kultur, nöje och fritid	34 %
Kommuner	Juridik, ekonomi	35 %
	Vård och omsorg	33 %

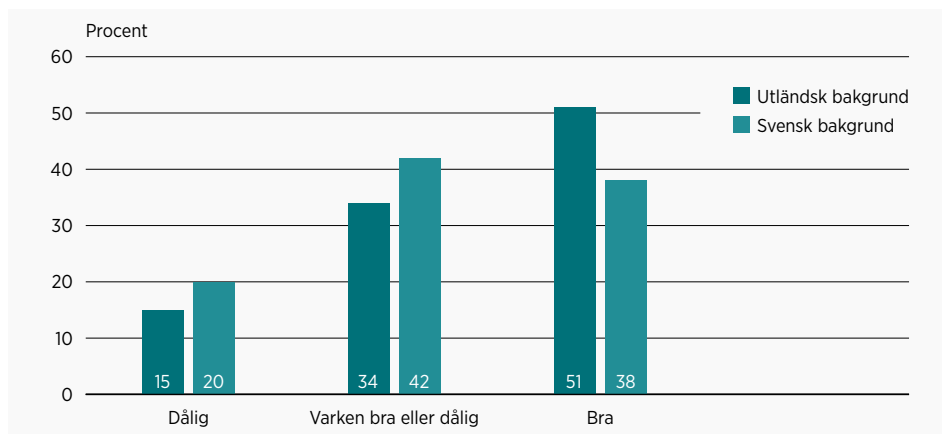
Företagare med utländsk bakgrund nöjdare med myndighetskontakter

Som vi sett i tidigare avsnitt, upplever företagare med utländsk bakgrund generellt sett att lagar och myndighetsregler är ett större tillväxthinder än vad företagare med svensk bakgrund gör. Trots det är företagare med utländsk bakgrund nöjdare med de myndighetskontakter de haft jämfört med företagare med svensk bakgrund. De upplever också i högre grad att handläggningstiderna var som förväntat eller kortare än förväntat.

Särskilt stor är skillnaden då det gäller kontakter med kommunen. Andelen som tycker att kontakten var bra skiljer sig med drygt 13 procentenheter jämfört med företagare med svensk bakgrund. Resultaten ska dock ses i ljuset av att företagare med olika bakgrund är mer eller mindre representerade inom olika branscher. *Hotell- och restaurangbranschen* har till exempel en hög andel företagsledare med utländsk bakgrund, och det är också en bransch där man är nöjd med kontakterna med kommunerna.

FIGUR 4.5

Andel företag som upplevde den senaste kontakten med kommunen som *bra*, *varken bra eller dålig* eller *dålig* eller *dålig*, uppdelat på bakgrund

Det finns skillnader mellan könen då det gäller upplevelsen av kontakt och handläggningstider. Kvinnor är generellt sett nöjdare med såväl kontakten med myndigheter som med handläggningstider.

Även vad gäller ålder följer bedömningen av kontakter och handläggningstid samma mönster som den övergripande bedömningen av regelhinder: de yngre företagarna (under 30 år) är mer kritiska än sina äldre kollegor, vilket kan vara ett resultat av att de har högre förväntningar på digitala lösningar. När det gäller företagsledarens utbildningsnivå däremot, finns det inga tydliga skillnader gällande kontakter och handläggningstider.

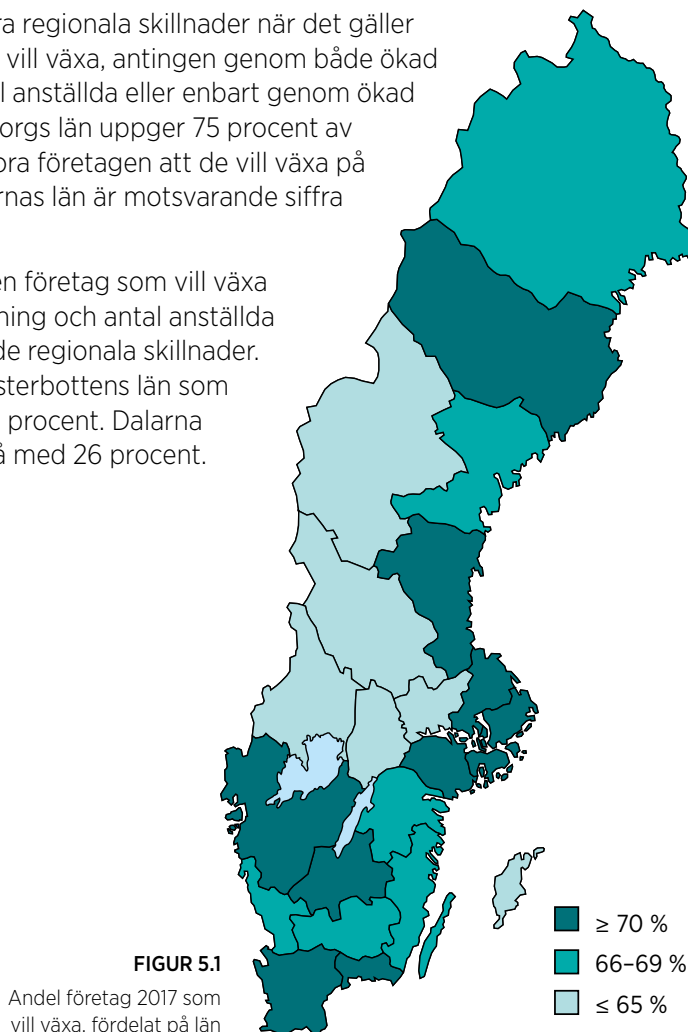
Regionala skillnader

Det finns stora regionala skillnader när det gäller vilken tillväxtvilja företagen har. I län som arbetat strukturerat och långsiktigt med förenklingsinsatser är företag mer nöjda med kontakten med offentliga aktörer. Detta trots att företag i ett av länen samtidigt upplever ökade regelbördor.

Regionala skillnader i tillväxtviljan

Vi kan se relativt stora regionala skillnader när det gäller andelen företag som vill växa, antingen genom både ökad omsättning och antal anställda eller enbart genom ökad omsättning. I Gävleborgs län uppger 75 procent av de små och medelstora företagen att de vill växa på ettdera sättet. I Dalarnas län är motsvarande siffra knappt 60 procent.

När det gäller andelen företag som vill växa genom både omsättning och antal anställda finns också betydande regionala skillnader. Här är det istället Västerbottens län som ligger högst, med 46 procent. Dalarna ligger lägst här också med 26 procent.

TABELL 5.1

Andel företag 2017 som vill växa med omsättning respektive både omsättning och antal anställda, fördelat på län

Län	Omsättning & anställda	Endast omsättning	Totalt
Gävleborgs län	43 %	32 %	75 %
Jönköpings län	41 %	31 %	72 %
Västerbottens län	46 %	26 %	72 %
Södermanlands län	43 %	29 %	72 %
Stockholms län	40 %	31 %	71 %
Västra Götalands län	39 %	32 %	71 %
Skåne län	37 %	33 %	70 %
Blekinge län	39 %	31 %	70 %
Uppsala län	39 %	31 %	70 %
Västernorrlands län	32 %	37 %	69 %
Hallands län	35 %	34 %	69 %
Norrbottnens län	35 %	34 %	69 %
Kronobergs län	41 %	27 %	68 %
Östergötlands län	34 %	34 %	68 %
Kalmar län	32 %	35 %	67 %
Jämtlands län	37 %	28 %	65 %
Gotlands län	36 %	29 %	65 %
Värmlands län	40 %	23 %	63 %
Örebro län	36 %	26 %	62 %
Västmanlands län	34 %	27 %	61 %
Dalarnas län	26 %	32 %	58 %
Totalt	38 %	31 %	69 %

Upplevelsen av regler som tillväxthinder varierar mellan länen

Hur stor andel av företagen som upplever lagar och myndighetsregler som ett tillväxthinder varierar mellan länen. Tabell 5.2 visar utvecklingen över tid för andelen som svarat att det utgör ett stort hinder, fördelat på landets län.

Regelverken är i stor utsträckning desamma i hela landet. Det förekommer lokala avvikelser i form av lokala föreskrifter, men i huvudsak borde skillnaderna mellan länen handla om att reglerna tillämpas olika och att servicen i samband med tillämpningen varierar. Även skillnader i branschstruktur mellan länen kan påverka resultatet.

Andelen företag som upplever regler som ett tillväxthinder varierar mellan 15 (Jönköping) och 30 procent (Blekinge och Västernorrland) när vi jämför de olika länen. I alla län utom Örebro upplever företagen att det över tid har blivit enklare att vara företagare genom att regler som tillväxthinder har minskat sedan den första undersökningen 2008. Störst minskning mellan 2008 och 2017 står Gotlands län för med 14 procentenheter.

Den största ökningen jämfört med föregående mättilfälle 2014 står Blekinge för, där hela 9 procentenheter fler företag svarar att regler är ett tillväxthinder. Intressant är att Blekinge samtidigt har väldigt få företag som är missnöjda med kontakten med offentliga aktörer. Största minskningen står Uppsala län för där 8 procentenheter färre företag upplever regler som ett tillväxthinder.

TABELL 5.2

Andel småföretag* som anger att lagar och myndighetsregler är ett stort hinder för tillväxt, fördelat på län

* Tidsserien är anpassad för jämförbarhet över tid. Endast företag med 0-49 anställda ingår.

	Hinder	2008	2011	2014	2017	Skillnad 2008-2017
Blekinge län	Stort hinder	36%	23%	21%	30%	-5%
Dalarnas län	Stort hinder	32%	27%	17%	23%	-9%
Gotlands län	Stort hinder	34%	24%	24%	20%	-14%
Gävleborgs län	Stort hinder	31%	26%	25%	30%	-1%
Hallands län	Stort hinder	30%	22%	23%	19%	-11%
Jämtlands län	Stort hinder	30%	17%	22%	19%	-11%
Jönköpings län	Stort hinder	25%	18%	15%	24%	-1%
Kalmar län	Stort hinder	35%	20%	21%	26%	-9%
Kronobergs län	Stort hinder	26%	22%	21%	23%	-3%
Norrbottnens län	Stort hinder	28%	27%	22%	24%	-4%
Skåne län	Stort hinder	30%	25%	27%	28%	-2%
Stockholms län	Stort hinder	30%	20%	19%	21%	-9%
Södermanlands län	Stort hinder	31%	21%	21%	29%	-2%
Totalt	Stort hinder	30%	22%	21%	24%	-6%
Uppsala län	Stort hinder	31%	19%	26%	19%	-12%
Värmlands län	Stort hinder	31%	21%	21%	26%	-5%
Västerbottens län	Stort hinder	31%	22%	18%	19%	-12%
Västernorrlands län	Stort hinder	28%	22%	30%	24%	-5%
Västmanlands län	Stort hinder	26%	24%	25%	24%	-2%
Västra Götalands län	Stort hinder	29%	22%	21%	23%	-6%
Örebro län	Stort hinder	27%	24%	28%	29%	2%
Östergötlands län	Stort hinder	28%	16%	19%	27%	-1%

Företag i små orter är nöjdare med kommunen

Kontakten med kommuner upplevs olika beroende på om företaget finns i städer eller på landsbygden. När vi jämför kommuner uppdelade i tre kategorier⁴, *Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner*, *Större städer och kommuner nära en större stad* samt *Storstäder och storstadsnära kommuner*, ser vi att företag i *Mindre städer/tätorter* är mer nöjda med kontakten. Där är det också en högre andel som upplever att handläggningstiden var kortare än väntat.

⁴ SKL:s kommunindelning, <https://skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/kommungruppsindelning.2051.html>

Lägst andel nöjda företagare har *Storstäder och storstadsnära kommuner*. Detta är ett mönster som också noteras i Sveriges kommuner och landstings nöjdhetsindex-mätning *Insikt*, som mäter företagets upplevelser av den kommunala servicen. Där får små kommuner högst betyg. Det kan bero på att mindre kommuner, som hanterar färre ärenden, har större möjlighet att ge personlig service jämfört med kommuner med många ärenden, där verksamheten av nödvändighet blir mer standardiserad.

Samtidigt har små kommuner generellt sett mindre resurser. Trots det upplevs de sannolikt som närmre företagaren. I små kommuner är organisationen mindre och samarbetet mellan förvaltningarna ofta större. Det kan vara en bidragande orsak till varför företagen är mer nöjda med kontakten i mindre kommuner.

Om man istället tittar på kontakten med statliga myndigheter och länsstyrelser finns det inga tydliga skillnader mellan landsbygds- och storstadsföretag.

Jönköpings län har mest nöjda företag

I vissa län upplever företagen att kontakten med myndigheter är bättre än i andra län. Tabell 5.3 visar skillnader mellan län gällande andelen företag som upplever att kontakten varit bra. Skillnaderna kan vara en följd av olika faktorer, som branschtillhörighet och storleksstruktur som kan variera mellan län. Skillnader mellan kommuners och länsstyrelsernas storlek kan också påverka.

Troligtvis finns det också skillnader som beror på att kommuner och länsstyrelser, samt eventuellt också statliga myndigheters lokalkontor, jobbar på olika sätt och har resurssatt den offentliga servicen till företag på olika sätt. Det ska också påpekas att vi nedan redovisar den sammanlagda bilden av kontakten hos kommunen från hela länet, trots att det säkerligen finns stora skillnader mellan kommuner inom respektive län.

I Jönköpings län svarade över hälften av företagen att kontakten med samtliga instanser var bra. Här är 62 procent av företagen nöjda med kontakten med kommunen, vilket är högst i landet och 20 procentenheter över snittet. Lägst andel företagare som är nöjda med kommunen har Västmanland, Skåne och Västra Götaland där drygt 30 procent svarar detta. Samma tre län är de som har lägst andel företag som är nöjda med kontakten med länsstyrelsen. I Västmanland är bara 22 procent av företagen nöjda med kontakten med länsstyrelsen. Även här ligger Jönköping i topp med 54 procent av företagen som är nöjda med kontakten med länsstyrelsen.

Som vi sett i kapitel 4 är företagen generellt sett mest nöjda med sina kontakter med statliga myndigheter och minst nöjda med länsstyrelsen. Men det gäller inte alla län. I Västernorrland är till exempel 46 procent av företagen nöjda med kontakten med länsstyrelsen, medan färre är nöjda med kommunen och statliga myndigheter. Samma mönster ser vi för storstads länen Stockholm, Västra Götaland och Skåne där en lägre andel företag är nöjda med såväl kontakten med kommuner som länsstyrelser än snittet för landet.

TABELL 5.3

Andelen företag* som uppger att kontakten var bra, fördelat på vilken offentlig aktör de har haft kontakt med

* Av de företag som anger att de har haft kontakt

Län	Statlig myndighet	Länsstyrelse	Kommun
Stockholm	48 %	34 %	39 %
Uppsala	48 %	33 %	41 %
Södermanland	43 %	34 %	42 %
Östergötland	36 %	30 %	48 %
Jönköping	56 %	54 %	62 %
Kronoberg	36 %	36 %	44 %
Kalmar	40 %	34 %	47 %
Gotland	53 %	45 %	39 %
Blekinge	58 %	42 %	43 %
Skåne	42 %	27 %	32 %
Halland	51 %	46 %	52 %
Västra Götaland	41 %	28 %	32 %
Värmland	52 %	39 %	54 %
Örebro	27 %	31 %	38 %
Västmanland	34 %	22 %	31 %
Dalarna	41 %	31 %	48 %
Gävleborg	40 %	31 %	40 %
Västernorrland	35 %	46 %	43 %
Jämtland	33 %	32 %	42 %
Västerbotten	33 %	35 %	42 %
Norrbotten	34 %	37 %	54 %

Insatser ger resultat

I Tabell 5.4 framgår i vilken utsträckning företag i olika län angett att kontakten med olika offentliga aktörer var dålig. Ett par av länsstyrelserna utmärker sig på ett positivt sätt. I Blekinge län upplevde endast 1 procent av företagen att kontakten med länsstyrelsen var dålig. Det får anses vara ett mycket bra betyg från företagen. Resultatet har dessutom förbättrats i de två senaste mätningarna jämfört med 2011 vilket indikerar att det positiva resultatet inte är en tillfällighet utan mer troligt ett resultat av ett lyckat förbättringsarbete. Andelen företag som upplever ett bra bemötande har ökat och andel företagen som upplever ett dåligt bemötande har minskat.

Länsstyrelsen i Blekinge är till exempel den enda länsstyrelse som genomgått utbildningen "Förenkla helt enkelt", en utbildning som Tillväxtverket och Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) gemensamt genomförde mellan åren 2010 och 2014⁵ och som syftar till att förbättra myndigheters kontakter med företag. Även länets alla kommuner genomgick utbildningen, vilket kan vara en orsak till att även betyget för kommunernas bemötande i Blekinge län har förbättrats sedan 2011. Ett intressant resultat i undersökningen är att andelen företag i Blekinge län som uppger att regler är ett tillväxthinder samtidigt ökar med 9 procentenheter sedan 2014, se Tabell 5.2.

⁵ Utbildningen har fortsatt i SKL:s regi.

Även i Kronobergs län är det ytterst få företag, endast 2 procent, som upplever att kontakten var dålig. En förklaring till det kan vara att länsstyrelsen i Kronoberg har haft ett omfattande förenklingsarbete samt en samordnande roll för länsstyrelsernas arbete med att förenkla för företag mellan 2011 och 2014.⁶ Detta kombinerat med ett starkt engagemang i förenklingsfrågorna på högsta nivå inom länsstyrelsen är en sannolik orsak till det goda resultatet. På kommunnivå ligger också Kronoberg bra till med endast 10 procent av företagen som tyckte att senaste kontakten med kommunen var dålig. Länsstyrelsen Kronoberg har fortsatt ett samordningsuppdrag, men inte lika omfattande som mellan 2011 och 2014.

Störst andel företagare som angett att kontakten var dålig med länsstyrelsen har Södermanland och Värmland med cirka 30 procent. Södermanland har även störst andel företag som upplevde kontakten med kommunen som dålig, 28 procent. I Västmanland är störst andel företagare missnöjda med kontakten med statliga myndigheter, 21 procent anger att kontakten var dålig.

TABELL 5.4

Andelen företag* som uppger att kontakten var dålig, fördelat på vilken offentlig aktör de har haft kontakt med

* Av de företag som anger att de har haft kontakt

Län	Statlig myndighet	Länsstyrelse	Kommun
Stockholm	11 %	14 %	18 %
Uppsala	16 %	12 %	20 %
Södermanland	10 %	29 %	28 %
Östergötland	18 %	15 %	20 %
Jönköping	13 %	12 %	14 %
Kronoberg	15 %	2 %	10 %
Kalmar	17 %	15 %	15 %
Gotland	11 %	10 %	24 %
Blekinge	3 %	1 %	9 %
Skåne	11 %	16 %	20 %
Halland	14 %	16 %	18 %
Västra Götaland	13 %	15 %	23 %
Värmland	17 %	32 %	17 %
Örebro	18 %	14 %	15 %
Västmanland	21 %	19 %	15 %
Dalarna	13 %	12 %	16 %
Gävleborg	12 %	20 %	24 %
Västernorrland	11 %	14 %	14 %
Jämtland	14 %	16 %	22 %
Västerbotten	18 %	21 %	19 %
Norrbottn	15 %	11 %	18 %

⁶ <http://forenklariktigt.se/>

Fördjupning Hotell- och restaurang

Tillväxtviljan bland hotell- och restaurangföretagare är hög. Så många som 60 procent av de tillfrågade företagen i *Företagens villkor och verklighet 2017* uppger att de vill växa genom att både öka omsättning och antalet anställda. Att förenkla för restaurangföretagare har de senaste åren varit ett fokusområde på nationell såväl som kommunal nivå vilket ger utslag i 2017 års undersökning av *Företagens villkor och verklighet*.

Undersökningen *Företagens villkor och verklighet* ger oss kunskap om hur företagen ser på regler som hinder för tillväxt. Vi gör också fördjupade behovsanalyser för att få ökad kunskap om vad hindren konkret består av i företagens vardag och tar fram förslag på lösningar. En sådan behovsanalys har vi gjort gentemot företagare i hotell- och restaurangbranschen.

En del av de hinder som företagen upplever är specifika för just restaurangbranschen. Många av hindren och det upplevda krånglet i samband med myndighetskontakter som vi ser i den fördjupade behovsanalysen inom *Hotell- och restaurangbranschen* gäller för många företag oavsett bransch. Resultaten kan användas som grund för att förenkla i fler branscher. Företagen i branschen har totalt upp emot 370 uppgiftskrav gentemot myndigheter och kommuner, varav färre än hälften är specifika för branschen. I det här kapitlet ger vi exempel på en fördjupad bild av vad företagen tycker är krångligt i samband med regler och tillämpningen av regler.

Hinder och förenklingar för företagare i branschen

I allmänhet har företag inom *Hotell- och restaurangbranschen* förhållandevis mycket kontakt med myndigheter. Det krävs många tillstånd för att driva verksamheterna och flertalet av tillstånden kontrolleras med regelbunden tillsyn. Detta har lett till att *Hotell- och restaurangbranschen* ofta lyfts fram som exempel på en regeltung bransch. Det återspeglas i olika undersökningar som exempelvis *Företagens villkor och verklighet*, där företagare inom branschen tidigare varit relativt missnöjda med offentliga aktörer och de regler de måste förhålla sig till.

Mot bakgrund av detta har ett aktivt utvecklingsarbete utförts på såväl nationell som lokal nivå för att minska den upplevda bördan av uppgiftslämnande för företagarna i branschen. Det arbetet visar resultat i denna undersökning, där andelen som upplever regler som tillväxthinder har minskat med 13 procentenheter sedan 2008.

I intervjustudier som Tillväxtverket utfört riktade mot bland annat företagare i branschen⁷, pratar många av företagarna om de förändringar som skett från offentligt håll det senaste decenniet. En förändring handlar om skärpningen av arbetet med att "städa upp" i branschen genom att försvåra för fuskare. Bland de företagare som anser sig vara seriösa uppfattas denna uppstramning från myndighetshåll som någonting mycket positivt. Detta dels då det medför en rättvis konkurrens, dels medför ett lyft för branschens anseende.

Parallellt har det även skett en förändring av tillsynerna. Offentliga aktörer, i synnerhet kommuner, har fått en allt mer rådgivande prägel och blivit mer vänligt inställda till restaurangföretagare. Om tillsynerna förr främst fokuserade på att bocka av punkter i tillsynsprotokollet, är det i dag vanligare med en dialog mellan kommunens handläggare/tillsynspersoner och restaurangägare kring varför saker och ting ser ut som de gör och vad som kan ändras vid eventuella anmärkningar.

Tillsynspersonernas kompetens upplevs även generellt ha ökat, på så vis att de som kontrollerar verksamheterna har förmåga att ta in helheten i högre utsträckning, och inte bara fokusera på detaljer jämfört med för några år sedan.

Följande citat sammanfattar vad flera intervjuer vittnar om:

"Miljö och hälsa kommer en gång var sjätte månad. Trevlig kille som jag har en bra kontakt med. Vi mailar varandra och kontakterna blir mer av rådgivning, inte alls som förr utan mer samarbete nu."

⁷ Intervjuer genomförda under 2016

Tillväxtverkets mätningar av de administrativa kostnaderna av nya regler visar att kostnaderna i stort ökar⁸. Samtidigt ser vi en positiv utveckling i *Företagens villkor och verklighet* för restaurangbranschen. Intervjuerna ger bilden av att den positiva utvecklingen i första hand inte bara är ett resultat av förändringar i regelverken. Utvecklingen ser istället ut att till stor del kunna bero på en förändrad tillämpning av reglerna, fler digitala tjänster och ett förändrat bemötande från tillsynspersoner och handläggare. Samtidigt varierar det betydligt mellan olika kommuner och olika myndigheter när det gäller såväl bemötande som hur uppgifter lämnas in. Alla företagare känner inte igen sig i den positiva utvecklingen.

Ett exempel på en myndighetskontakt där företagare som driver kvälls- och nöjesrestauranger gärna skulle se en förbättring, är polisens tillsynsbesök. I dessa fall upplevs ofta att polisen vid tillsynsbesöket inte har förståelse för verksamheternas förutsättningar, och tillsynen kan då få en negativ påverkan på företagets omsättning. Företagen vill göra rätt för sig men upplever att tillsynen skulle kunna hanteras på annat sätt.

Företagen efterfrågar ofta en högre grad av förståelse för företagets verksamhet hos myndigheter och kommuner. De vill också gärna se en ökad grad av kunskapsöverföring som hjälper dem att göra rätt. Under de senaste åren har Tillväxtverket gett stöd till offentliga aktörer i arbetet med bemötande och service till företagen. Exempel på det är publikationer som *Inte bara vara trevlig*⁹ och *Rådgivning inom livsmedelskontrollen*¹⁰.

Det finns även en rad andra områden, utöver bemötande och regeltillämpning, att arbeta vidare med för att förenkla för företagare inom *Hotell- och restaurangbranschen*. Till exempel känner många företagare osäkerhet att anställa då de inte kan vara säkra på personens lämplighet och anser att reglerna för uppsägning är krångliga. Ett annat område som många företag lyfte fram är höjningen av arbetsgivaravgiften för unga, vilket har haft negativ inverkan på deras möjlighet att anställa och därmed växa.

Flera företagare upplever även att handläggningstiderna för vissa ärenden är orimligt långa och påverkar deras verksamhet negativt. Som exempel lyfter de fram ansökan om att få en praktikant godkänd hos Arbetsförmedlingen, ansökan om bygglov hos kommunen eller ansökan om vägvissning vid statlig väg hos Trafikverket.

Ett antal företag inom *Hotell- och restaurangbranschen* upplever att de nya arbetsmiljöreglerna medför en ökad administrativ börda för arbetsgivarna, vilket i vissa fall nästan sker på bekostnad av det faktiska arbetsmiljöarbetet. Vissa företagare efterfrågar ett ökat stöd från myndigheterna inom området. Få företag ifrågasätter reglerna i sig, men de ser ett problem med den onödiga administration de för med sig.

⁸ <https://tillvaxtverket.se/download/18.2f389fc715bc4774dbd1890c/1493801087918/Delrapport%20regelkostnader%20170502.pdf>

⁹ <http://e-view.eprint.se/System/TemplateView.aspx?p=E-View&id=6aa8ddb453204dec960916873b3a636b&q=bara%20vara%20trevlig>

¹⁰ Länk till publikationen: <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/publikationer/publikationer-2015/2015-06-08-radgivning-inom-livsmedels-kontrollen---myndigheter.html>

Företagare i *Hotell- och restaurangbranschen* har överlag en positiv attityd till tillväxt och upplever att lagar och regler inte är ett lika stort hinder för tillväxt som tidigare. De upplever även att kontakterna med offentliga aktörer – i synnerhet med kommuner – har fått en mer rådgivande, vänlig och pragmatisk prägel.

Intervjuerna visar även att det finns mer att förenkla inom branschen, bland annat fortsatt utveckling av e-tjänster och harmonisering mellan kommuner så att företagare har tillgång till samma typ av tjänster. Flera handläggningstider behöver kortas. För att fortsatt främja tillväxt i *Hotell- och restaurangbranschen* bör förenklingar även riktas till insatser som gör det enklare att anställa och att ha anställda.

Slutsats och rekommendationer

Ett positivt resultat som vi ser i den här temarapporten är att flera branscher upplever att regler som stort hinder för tillväxt fortsätter att minska och att förenklingsarbetet ger resultat. De största förbättringarna sedan 2008 ser vi i branscherna *Energi, vatten och el, Transport* samt *Hotell och restaurang*. Men undersökningen visar samtidigt att regler och myndighetskontakter fortfarande är ett av de största tillväxthindren för företag i Sverige. En oroväckande förändring är att upplevelsen av regler som stort hinder för tillväxt ökar i majoriteten av branscherna, främst i de stora branscherna *Bygg* och *Handel*. Företag som vill växa genom att anställa upplever i högre utsträckning regler som ett tillväxthinder och de regelområden som företagen upplever som mest hindrande är just de som handlar om att ha anställda.

Tillväxtverkets erfarenhet är att företagen även påverkas av den totala mängden regler och myndighetskontakter de lägger tid på att hantera. I undersökningen ser vi att brist på egen tid för företaget är ett av de större hindren för tillväxt och där finns det sannolikt ett samband. Hur regelverken tillämpas får också stor inverkan på företagen. Tyvärr är det bara knappt hälften av företagen som är nöjda med sina kontakter med offentliga aktörer och nöjdheten har dessutom minskat något. Företagen har högre förväntningar. Vi ser också att det är relativt stora regionala skillnader, vilket tyder på att olika aktörer har kommit olika långt i förenklingsarbetet.

Undersökningens resultat pekar mot ett behov att öka takten i förenklingsarbetet för att inte riskera att tappa konkurrenskraft i förhållande till andra länder. De förenklingsinsatser som genomförts, i många fall genom digitalisering inom ramen för befintliga regelverk, ser ut att ha gett goda resultat och bör byggas vidare på. Vi behöver också verka för mer ändamålsenliga regelverk för att minska reglernas negativa påverkan på företagens konkurrenskraft där det är möjligt.

Nedan redogör vi för insatsområden där vi ser att det finns goda möjligheter att öka takten i det fortsatta förenklingsarbetet med utgångspunkt i de resultat som presenterats i temarapporten. Det är områden där alla aktörer som på ett eller annat sätt jobbar med frågor som rör förenkling för företag kan vara med och bidra.

Så kan vi öka takten i förenklingsarbetet

Förenkla genom digitala lösningar

Digitala lösningar som underlättar tillämpningen av regler, kortar handläggningstider och förenklar myndighetskontakter kan göra stor skillnad i företagets vardag. Trots att omfattningen av regler totalt sett ökar ser vi att många företag i flera branscher ändå upplever att det blir enklare. En förklaring till det kan vara just utvecklingen av digitala lösningar. Genom att ta till vara digitaliseringens möjligheter kan vi utforma tjänster i högre grad utifrån företagets behov och processer och erbjuda företagen ett mer samordnat och effektivt möte med myndigheter och kommuner. Kan vi även samverka med marknadsaktörer vid utformningen av tjänster i högre utsträckning, har vi goda förutsättningar att göra det enklare att starta och driva företag.

Förenkla med utgångspunkt i företagets behov

Företagens behov behöver i större utsträckning tas om hand i förenklingsarbetet. Det handlar om att prioritera förenklingar inom de regelområden vi ser i den här och andra undersökningar som företagen upplever mest hindrande för att utveckla sin verksamhet. Det handlar också om att använda metoder som involverar företagen i utformningen av tjänster. Det finns många goda exempel där ökad förståelse för företagets villkor och verklighet har bidragit till att effektivisera för både företag och myndigheter. Tillväxtverkets erfarenhet är att företagen i allmänhet vill göra rätt från början och att de gärna bidrar i förenklingsarbetet.

Öka förmågan att utforma mer ändamålsenliga regler

Reglers konsekvenser på företagets konkurrenskraft bör i högre grad påverka utformningen av nya eller ändrade regler. Konsekvensutredningar och samråd med företagen och branschorganisationerna bör genomföras tidigare i regelgivningsprocessen så att konsekvensutredningarnas kvalitet kan öka och flera alternativa sätt att lösa regleringsbehovet belysas. Reglerna måste också utformas så att de ger förutsättningar för digitala lösningar.

Minska regionala skillnader

Undersökningen visar att det är relativt stora variationer i hur företagen i olika delar av Sverige upplever kontakten med myndigheter, länsstyrelse eller kommun. I vår fördjupningsstudie inom restaurangbranschen ser vi också att tolkning och tillämpning av regelverken skiljer sig åt mellan olika kommuner. Det visar bland annat att det inte är tillräckligt tydligt hur regler ska tolkas och tillämpas, och att det behövs ett bättre stöd för det. Vi ser också exempel på att ett aktivt förenklingsarbete ger goda resultat. Här finns en stor potential att sprida goda exempel och lära av varandra för att förenkla för företagen.

Öka förutsättningarna för fler att delta i förenklingsarbetet

Fler behöver delta i förenklingsarbetet om vi ska öka takten och stärka Sveriges konkurrenskraft jämfört med andra länder. Varje myndighet, region, länsstyrelse och kommun kan göra stor skillnad för näringslivsklimatet genom ett aktivt och medvetet förenklingsarbete. Det finns många bra initiativ från myndigheter och kommuner att inspireras av, insatser vilka fått stor positiv påverkan på företagen. Tillväxtverket arbetar för att öka tillgången till kunskap, metodstöd och verktyg i förenklingsarbetet för att det ska bli enklare att förenkla.

ANVÄND TILLVÄXTVERKETS KUNSKAP OCH STÖD

På [Tillväxtverket.se](https://www.tillvaxtverket.se) samlar vi stöd och verktyg för olika områden inom förenklingsarbetet. Du finner bland annat fakta och statistik om företagen, information om företagens behov av förenklingar och stöd för att göra konsekvensutredningar.

Branschindelning

Företagens branschindelning utgår från Svensk Näringsgrensindelning 2007 (SNI 2007). SNI bygger på EU:s standard NACE och är primärt en aktivitetsindelning. Företag klassificeras därmed efter den aktivitet som bedrivs. Här följer en kort beskrivning av respektive bransch som ingår i undersökningen. Beskrivningen av respektive bransch är hämtad från Statistiska centralbyrån (SCB) och är i några fall förkortad. Branscherna presenteras här i samma fördelning som de presenteras i undersökningen.

FAKTARUTA

Antal företag i varje bransch

Bransch	Antal 2017
Tillverkning, utvinning	52 580
Energi, vatten, el	7 443
Byggverksamhet	101 612
Handel, reparation av motorfordon	127 070
Transport och magasinering	29 299
Hotell- och restaurangverksamhet	32 014
Informations- och kommunikationsverksamhet	59 947
Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik	180 268
Uthyrning, fastighetservice	38 843
Utbildning	28 146
Vård och omsorg	37 911
Kultur, nöje och fritid, annan service	135 216

Utvinning av mineral samt Tillverkning (BC)

Avdelningen för brytning och annan utvinning av mineral omfattar utvinning av naturfyndigheter av mineraler som förekommer i fast form (kol och malm), flytande form (olja) eller gasform (naturgas). Utvinning kan ske med olika metoder, till exempel gruv- eller markbrytning, ur källa, brytning på havs- eller sjöbotten, och dylikt.

Denna avdelning omfattar fysisk eller kemisk omvandling av material, ämnen eller komponenter till nya produkter, även om detta inte kan användas som det enda allmängiltiga kriteriet för att definiera tillverkning. Dessa material, ämnen eller komponenter är råvaror från jordbruket, skogsbruket, fisket, utvinnings-

näringsenheten samt även produkter från annan tillverkningsverksamhet. Stora ändringar, renovering eller ombyggnad av varor jämföras vanligen med tillverkning.

Försörjning av el, gas värme samt vatten, avloppshantering, avfallshantering och sanering (benämns som Energi, vatten, el i undersökningen) (DE)

Denna avdelning omfattar försörjning med elkraft, naturgas, ånga och vatten via permanent infrastruktur (nät) bestående av ledningar, rör och rörledning. Även tillförsel av el, gas, ånga, hett vatten och dylikt inom industri- och bostadshus ingår. I avdelningen ingår därför drift av elverk och gasverk som producerar, kontrollerar och distribuerar elkraft och gas. Tillhandahållandet av värme och kyla omfattas också.

Denna avdelning omfattar aktiviteter i anslutning till hantering (inklusive insamling, behandling och bortskaffande) av olika former av avfall, till exempel industri- och hushållsavfall i fast och icke fast form, liksom förorenade platser. Resultatet av avfallsbehandlingen kan antingen bortskaffas eller bli en insatsvara i andra produktionsprocesser. Aktiviteter avseende vattenförsörjning redovisas också i denna avdelning, eftersom de ofta sker i anslutning till, eller av enheter som också ägnar sig åt behandling av avloppsvatten.

Byggverksamhet (F)

Denna avdelning omfattar allmän byggnadsverksamhet och specialiserade verksamheter för byggnader och anläggningar. Den omfattar nybyggnation, reparationer, tillbyggnader och ombyggnader, uppförande av ej egentillverkade monteringsfärdiga byggnader eller konstruktioner på plats och även uppförande av byggnader av tillfälligt slag.

Handel, reparation av motorfordon (G)

Denna avdelning omfattar parti- och detaljhandelsförsäljning (försäljning utan bearbetning) av alla slags varor samt tjänster i samband med försäljning av en vara. Partihandeln och detaljhandeln är slutdelen i varudistributionskedjan. I denna avdelning ingår även reparation av motorfordon.

Transport och magasinering (H)

Denna avdelning omfattar tillhandahållandet av passagerar- eller godstransport, oavsett om dessa följer en tidtabell eller ej. Med järnväg, via rörsystem, på väg, på vatten eller i luften samt tillhörande aktiviteter som drift av terminal, parkeringsanläggning, godshantering, lagring och dylikt. Avdelningen omfattar också uthyrning av transportmedel med förare. Postbefordran och kurirverksamhet ingår också.

Hotell- och restaurangverksamhet (I)

Denna avdelning omfattar erbjudande av korttidsinkvartering för besökare och andra resenärer liksom kompletta måltider och dryck som skall konsumeras omedelbart. Mängden och typen av tilläggstjänster som erbjuds inom denna avdelning kan variera mycket.

Informations- och kommunikationsverksamhet (J)

Denna avdelning omfattar produktion och distribution av informations- och kulturprodukter, tillhandahållandet av medlen för att överföra eller distribuera dessa produkter, liksom även data eller kommunikationer, informationsteknologiska aktiviteter och bearbetning av data och annan informationsverksamhet.

Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik (M)

Denna avdelning omfattar specialiserad yrkesmässig, vetenskaplig och teknisk verksamhet. Verksamheterna kräver en hög utbildningsnivå och tillhandahåller specialkunskap och speciella färdigheter för användare

Uthyrning, fastighetsservice (N)

Denna avdelning omfattar flera stödverksamheter för allmän verksamhet i näringslivet. Dessa verksamheter skiljer sig från dem i avdelning M eftersom det grundläggande syftet inte är överförandet av specialiserat kunnande.

Utbildning (P)

Denna avdelning omfattar utbildning på alla nivåer och för alla yrken. Undervisningen kan vara muntlig eller skriftlig och kan ske via radio, TV, Internet eller via korrespondens. Avdelningen omfattar utbildning som lämnas av olika institutioner inom det reguljära skolsystemet på de olika nivåerna inom detta liksom vuxenutbildning, program för läs- och skrivkunighet och dylikt. Omfattar även militära skolor och militärhögskolor, undervisning vid fångvårdsanstalt och dylikt på sina respektive nivåer. Avdelningen omfattar undervisning i både offentlig och privat regi.

Vård och omsorg (Q)

Denna avdelning omfattar hälso- och sjukvård samt sociala tjänster. Verksamheterna omfattar en stor mängd verksamheter från hälso- och sjukvård som utövas av utbildad medicinskt utbildad personal på sjukhus och andra anläggningar och verksamhet i anslutning till särskilt boende som inkluderar hälso- och sjukvårdsinsatser till sociala tjänster utan medverkan av yrkesmässig sjukvårdspersonal.

Kultur, nöje och fritid, annan service (RS)

Denna avdelning omfattar en mängd verksamheter avsedda att tillgodose olika kultur-, underhållnings- och fritidsintressen hos allmänheten, inklusive föreställningar, drift av museer, spel-, idrotts- och fritidsaktiviteter.

Denna avdelning omfattar (som en restpost) verksamhet inom organisationer och föreningar, reparation av datorer, personliga artiklar och hushållsartiklar samt olika personliga tjänster som inte redovisas på annan plats i klassificeringen

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic
and Regional Growth

Tel 08-681 91 00
tillvaxtverket.se

Tillväxtverket stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Vi skapar bättre förutsättningar för företagande och bidrar till attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Våra verktyg är kunskap, nätverk och finansiering: Kunskap om företag och regioner. Nätverk för effektiv samverkan. Och finansiering som stärker näringslivet. Tillväxtverket är en myndighet under Näringsdepartementet med 400 anställda och med kontor på nio orter.

